

OOSTVLAAMSCHE ZANTENMEDEDEELINGEN VAN DEN BOND DER OOSTVLAAMSCHE
FOLKLORISTEN

Maatschappij zonder winstbejag

Secretariaat van den Bond :
L. VERLODT, Zalmstraat, 69, Gent.
Alle stortingen te doen op postrekening :
969.46, Bond Oostvl. Folkloristen,
Abrahamstraat, 13, Gent.

Redactie van Oostvl. Zanten :
F. VAN ES,
Groendreef, 114, Lokeren.
J. VERMEULEN & J. BOES.

Folklore en Onderwijs,⁽¹⁾

door Lod. HOSTE.

Wat me aanspoorde tot het houden van een voordracht, met als onderwerp « Folklore en Onderwijs » ligt in het dubbele feit, n.l. dat ik me sinds mijn studententijd aan de Vlaamsche Folklore interesseerde en me daarbij héél dikwijls reeds afvroeg of ik verband brengen kon tusschen folklore en m'n eigen vak.

Folklore en onderwijs zijn op 't eerste zicht twee tegengestelden :

Het laatste zit vast aan dogmatische stelregels, zoowel op zielkundig als op paedagogisch-organisatorisch standpunt.

Het eerste is een object, gestadig in uitbreiding over haar veelvuldige vertakkingen en groeiend als een wilde natuurplant, dikwijls terugkeerend onder allerlei varianten, doch immer weer interessant en wondermooi, zoowel voor den liefhebber als voor den vorscher.

Ik zei dus dat onderwijs en folklore antipoden leken, doch 't blijft bij « lijken ».

Slaan we eenvoudig een woordenboek open en we vinden voor **folklore** o.a. : kennis van legenden, spreekwoorden, zeden, kleederdrachten, gebruiken en geloofsbegrippen van een volk.

En voor **heemkunde** : kennis en onderzoek van bouwtrant en bouwperiodes van erf, have en goed.

(1) Voordracht gehouden in den wintercyclus van de voordrachtenreeks ingericht door den « Bond der Oostvlaamsche Folkloristen », in samenwerking met de Beheerscommissie van het « Museum voor Folklore » in de leeszaal van het Stadsarchief, Gent, op Zondag 6 Januari 1946.

Nu zie ik niet goed in hoe **onderwijs** in 't algemeen en dat van **moedertaal** in 't bijzonder zich ontmaken kan van deze elementen zonder aan zijn **wezenlijk doel** tekort te schieten.

Niet dat het daarom dringend noodzakelijk wordt, folklore als afzonderlijk vak in het lager onderwijs in te schakelen, verre van daar, want ik geloof eer dat we het nu al welletjes genoeg hebben met onze programma's.

Het is ten andere een bewezen feit dat we onze kleine klanten reeds veel te ver van den **natuurlijken weg** der volksschool hebben gebracht naar de productie der **miniatuur-universitairtjes!**

Ik geloof dat we op veel punten wat te leeren hebben bij den vroegeren dorpsmeester die géén héém- of milieustudie op z'n programma had en nochtans bij 't jonge volkje liefde kweekte voor den geboortegrond, genegenheid voor de omgeving, diepgevoelde erkentelijkheid voor het eigen vaderland.

Hij kende niet ons toemaatje der z.g. « **Staatsburgerlijke Opvoeding** », waarvoor de leerkracht een paar lessen geeft over Kamer, Senaat en Wetgeving, al was het maar om tegenover de eventueele inspectie met : « conscience pure » te staan.

Pittige volksspreuken, zegswijzen, gedichten en zangen : het dorp, de streek, het vaderland ter eere, werden met volle toewijding uitgevoerd.

De onderwijzer bracht de leerlingen in contact met het vaderland langs den geboortegrond om.

Hij hield zich niet aan het strakke keurslijf van vakken, dat we « programma » noemen, doch op een eigen, natuurlijke manier, en steunend op wat de leerlingen zelf rondom zich zagen en beleefden, schiep hij voortdurend de atmosfeer der heemkunde, niet enkel in moedertaal, doch tevens in andere vakken als natuurwetenschappen, geschiedenis en aardrijkskunde.

Die onderwijzman ging op een ongekunstelde wijze om met z'n leerlingen.

Practisch betekende dit echter den grondslag der gezonde vaderlandsliefde.

Misschien deed hij het min « **militaristisch-geordend** » dan het in Oostenrijk gebeurde, min **georganiseerd** dan het in landen als Engeland en Amerika werd vóórgeschoteld, doch niettemin hadden de leerlingen waardeering voor de eigen volksdrachten, waren op de hoogte van de meeste feestgebruiken, wisten de

benamingen van plant en dier uit den omtrek.

Sagen, sprookjes, volksliederen waren gemeengoed, en het vreemde kreeg eerst dān aantrekkelijkheid doordat de jonge menschen in staat waren dit aan hun eigen volkskundig erfdeel te vergelijken.

In z'n werk « Folklore en Onderwijs » schreef professor dr. Paul De Keyser o.a. :

« De folklore heeft, naar ons oordeel, de verschillende vakken van het leerprogramma te doordringen, opdat ze een opvoedkundige strekking wordt die het verstand, den wil en het gemoed van den leerling beïnvloedt en dāt langs het kanaal der andere vakken om ».

Dus ook hier wordt er niet gepleit voor het « nieuwe vāk », doch wel voor het occasioneel onderwijs.

We zien al dadelijk welk een taak de lagere school voor zich heeft.

Het ligt heelemaal buiten m'n bedoeling de vroegere systemen zóo op te hemelen dat men ze gerust op een podium stellen mag, onder een glazen stolp, als standaardmaat of modelmechanisme.

Verre van daar alweer, want daar lagen dan andere zwakheden die grootendeels door ons huidig onderwijs geannuleerd werden.

Denken we maar aan het klakkeloos aframmelen van lessen en gedichten, het zinledige rekenen en andere zaken meer waar wij een klein beetje wijzer op werden.

Doch wat als een paal boven water staat is wel, dat de oude school een deel van 't volksleven was. En dit was gezond! Buiten enkele uitzonderingen om is onze nieuwe school vervallen in intellectualisme.

De leerkrachten doen erg geleerd voor hun klas, levensvreemd ten slotte en ware het niet geweest dat een paar stemmen uit de wetenschappelijk-paedagogische wereld ons ter orde hadden geroepen, we zouden hoogstwaarschijnlijk gaan dompelen zijn.

Rond de jaren 1900 reeds wees Kerschensteiner ons op een practische behandeling der « Staatsburgerlijke Opvoeding ».

Kerschensteiner was een Duitsch paedagoog welke de arbeidsschool, de actieve verrichtingsschool organiseerde in het Duitschland van die jaren, zich gansch steunend op de principes van Dewey, Amerikaansch opvoedkundige.

Intusschentijd leerden we de grondgedachten kennen van

een heele reeks nieuwe scholen of liever onderwijsvormen die het **sociale** en het **nationale** op het voorplan brachten, denken we aan vormen als deze van :

Glarisegg in Zwitserland,
Dalton in Engeland,
Cousinet in Frankrijk,
Decroly in België...

In 1936 kregen we ons « Nieuw Programma » dat werkelijk z'n tijd waard was.

Behoorden de vooropgezette ideeën wel tot programma's die in andere landen sinds jaren in zwang waren, meteen werd er ook, dan toch in gebod, paal en perk gesteld aan de dorre, levensvreemde werkmethodes en lessencomplexen der laatste 6 studie jaren.

Op blz. 47 lezen we o.a. :

« Het kind moet leren zich verdienstelijk te maken in een gemeenschap.

Zedelijke vorming wordt best bereikt langs en door onderlinge samenwerking.

Hierdoor wordt zin voor tucht, gehoorzaamheid en verantwoordelijkheid aangekweekt ».

Reageerend op deze paragraaf, schrijft dr. K. C. Peeters, in zijn doctoraatsthesis :

« De psychologische aspecten en de paedagogische beteekenis van de folklore ».

« We zijn van oordeel, dat in dit opzicht de folklore van bijzondere beteekenis is.

De onderwijzer moet zijn leerlingen kennen en ook de volksgroep waartoe ze behooren.

De folklore leert ons, dat deze volksgroep eigen gebruiken en gewoonten, een eigen volksleven heeft. De onderwijzer moet daarmee vertrouwd zijn, wil hij niet vreemd staan tegenover zijn leerlingen, wil hij zijn leerlingen voorbereiden tot de taak waartoe ze later als leden dier bepaalde volksgemeenschap zullen groepen zijn ».

Komen we terug tot het modelprogramma van 1936, dan valt het ons op dat de meeste vakken in verband worden gebracht met de studie van het milieu. Het spreekt vanzelf dat deze

milieustudie eerst dan ernstig kan worden aangevat bij innigen samenhang met de folklore.

Om den schoolman fit te stellen voor wat van hem verlangd wordt, doceert men aan de normaalschool de didactiek van het lager onderwijs op heemkundigen grondslag.

Daar men zich in de eerste twee studie jaren tot het meest onmiddellijke milieu beperken moet, t.t.z. het eigen huis, de school en de voornaamste straat welke beide verbindt, zal er heemkunde enkel in toepassing komen als grondbeginsel, n.l. het gekende als aanknoopingsmiddel tot het nieuwe.

In de volgende twee studie jaren echter wordt de milieustudie echte heemkunde.

De belangstelling van het kind wordt ruimer, z'n horizon verwijdt, het persoonlijkheidsbesef ontwaakt.

De schoolwijk, de voornaamste stedelijke inrichtingen en gebouwen worden besproken, de vergelijking wordt gemaakt tusschen stad en platteland.

Voor al voor de eigen stad, het eigen dorp wekt de leerkracht belangstelling.

Het kind wordt fier op menschen en feiten uit het verleden. Het geraakt stilaan vertrouwd met de idee dat hij deel uitmaakt van het geheel dat we vaderland noemen : Het merkt dat er heel wat menschen zijn geweest die streden en leden voor den vadergrond en hier ligt dan ook de taak van den onderwijzer in besloten : n.l. gezonde vaderlandsliefde aan te kweeken.

Volks- of heemkunde is ook hier weer kloeken steun.

De kinderen uit de laatste studie jaren der lagere school zijn op leeftijd gekomen dat ze interesse gaan voelen voor de betrekkingen tusschen de dingen.

Meer en meer begint het kind naar de relaties, de beteekenis te vragen.

De persoonlijke belangstelling wordt duidelijker, de leerling krijgt zin voor abstract denken.

In die studie jaren komt men terug tot de oude vakindeeling, doch in verband met de zielkundige verschijnselen in het kind en met het oog alweer op de milieustudie, kunnen we nu de heemkunde en folklore vlot gebruiken als steun voor alle vakken.

Steeds opnieuw moet de onderwijzman de aandacht vestigen op onze verwantschap met het verleden, de zeden en gewoonten aanstippen van onze voorouders, ze vergelijken met de onze, de

gebruiken en den aard der plattelandsbewoners in parallel brengen met deze der stadsmenschen.

De belangstelling moet worden aangemoedigd tot de stad, de gouw, de landstreek.

Het begrip « vaderland » moet de leerling niet opvatten als een samenstel van driekleurvlag en Brabançonne, maar wel het complex der bezigheden, zeden, gewoonten en zoo meer, gansch dat wat bij ons voor den geest komt in den vreemde op de menigvuldige oogenblikken van heimwee en wat ons zoo naar den vadergrond verlangen doet.

Ons steunend op dit canvas der leerstof in de laagste zes studie-jaren kunnen we de vraag stellen : zullen we de folklore als onderwijsvak gebruiken?

Ik herhaal het : « Als vak leent folklore zich niet, om dan nog niet te spreken over de programma-overlading ».

Occasioneel knopen we heem- of volkskunde, op een aangename wijze, aan andere vakken.

We vertellen legenden, sprookjes, sagen, we zingen liederen uit onzen eigen volksschat.

Met onze hoogste twee jaren brengen we geregeld bezoek, aan het folklore-museum. In verband daarmee leg ik er den nadruk op dat kinderen van dien leeftijd er heel wat aan hebben, op voorwaarde natuurlijk dat de leerkracht op de hoogte is.

Bij uitstappen wijzen we op de schoonheid der landelijke kunst en daar kunnen we zeer gemakkelijk landelijke zeden en gebruiken in verband mee brengen.

Kortom, de heemkunde en de folklore zijn en blijven kloeke ruggesteunen tot de verwerving van onze nationale gevoelens, verbindingsstrepen tusschen het kind en z'n omgeving en omgekeerd.

Hoe hooger men gaat in de studies, hoe instructiever en tegelijkertijd, hoe abstracter men folklore behandelen mag.

De jeugdige studenten zullen wel vlug inzien dat de volkskunde niet is wat er zoo velen meenen, n.l. een prettig verzetje van enkele dilettanten, liefst renteniertjes, die hun vrijen tijd veraangenamen door links en rechts eenige « weetjes » of wat « curiosa » op te doen over vroeger dagen. Dat soort folkloerewerk bestaat natuurlijk, doch de jongeling zal trachten er het wetenschappelijk element uit te halen. Aan den leeraar hem hierbij degelijk te leiden, hem aan te moedigen en vooral met

de daad bij te staan, hem richtlijnen te geven, degelijk bibliographiewerk te laten verrichten en cartographie in sommige gevallen, vooral dáár waar heemkundige specialiteiten of bijzonderheden zich prononceerden.

De leeraar kan er op wijzen dat er in de folklore hoofdzaken en stelregels bestaan, die deze wetenschap als het ware indeelen, in hoofdstukken verdeelen en de opzoekingswerkwijzen aanduiden.

Wat begrijpt men door de hoofdzaken inzake de folklore?

- 1) het bestaan van lagen en gebieden onzer volkskultuur;
- 2) de verscheidene maatschappelijke instellingen zooals : het dorp, woningen, volkstypen;
- 3) de volksreligie, waarbij we de volksfeesten noteeren;
- 4) het privaateven : zooals geboorte, huwelijk, ziekte, dood;
- 5) de volkstaal met de plaatsnamen;
- 6) de volkskunst waarbij we raadsels, sprookjes, bouw, decoratieve kunsten en zoo meer rekenen;
- 7) de volkswetenschap, waaronder de plantlore, de dierlore, de volksgeneeskunde, de weerkunde en andere elementen meer kunnen vermeld worden.

Hier opent de leeraar dus een heel wijden horizon. De leerling voelt aan dat hier heel wat nuttig werk kan verricht worden niet enkel in het heden maar in de eerste toekomst, bij z'n later studiewerk, misschien als belangstellingsprobleem bij het uitwerken van eventueele thesisarbeid.

De stelregels welke een ingrijpenden invloed op de folklorestudie en het navorschingswerk uitoefenen zijn :

- 1) het afweten van het bestaan van een primitieve gemeenschapscultuur;
- 2) het uit hogere standen bezonken cultuurgoed.

Het is meteen de gelegenheid de student attent te maken op volgende twee punten zooals Naumann ze weergeeft in zijn :

« **Grundzüge der deutschen Volkskunde** » namelijk : dat de gewone volksmensch moet gewezen en onderricht worden in den plicht van het instandhouden der volkscultuur en dat bij de hogere standen het besef der verantwoordelijkheid moet bestaan, mede te helpen aan de waarborg tot het behoud van den volkscultuurschat.

« Zoo zal » schrijft Naumann verder « de kloof worden overbrugd, die gaapt tusschen het volk en de hooger beschaafden, en de verzoening der standen worden bewerkstelligd ».

Stippen we terloops aan dat men in het middelbaar onderwijs echter de folklore alweer geen andere functie kan toewijzen dan deze van het occasioneel onderricht.

Het spreekt vanzelf dat men buitengewoon omzichtig moet omspringen bij de behandeling der vooropgezette stof.

« **Men moet** » schrijft professor dr. De Keyser « **zorgvuldig rekening houden met den leeftijd der leerlingen, met de school, met het milieu der leerlingen** ».

Bij jongere studenten zal men op het gemoed werken, bij ouderen meer geestelijke inspanning vergen en nadruk leggen op het verstand.

Welke middelen staan er ter beschikking?

Allerlei! Onze moderne techniek zal ons hierbij helpen. Denken we aan het gebruik van gramfoonplaten, spreekfilm, radio. Laat me toe er op te wijzen dat er vóór den oorlog reeds flink werk langs de schoolradio om verwezenlijkt werd. Ik weet bij ondervinding dat die uitzendingen heel wat interesse verwekten, wanneer ze niet te lang en te hoogdravend, maar eer gemoeidelijk werden opgevat. Ik geloof zelfs dat de aanknooping onvermijdelijk wordt tot vakken als geschiedenis en taal in 't algemeen, literatuur en taalstudie in 't bijzonder.

Hoe staat het hooger onderwijs tot de folklore? Aan onze universiteiten worden facultatieve cursussen in folklore gedoceerd. De studenten kunnen ook heem- of volkskunde tot keuzevak nemen.

In andere landen ging men reeds heel wat verder. Amerika richtte vaste leerstoelen in aan haar voornaamste universiteiten.

Reeds grooten tijd vóór den tweeden wereldoorlog had ook Duitschland in sommige hoogeschoolen haar vaste cursussen over « Heimat- und Volkstumkunde ».

Zooals in élk genre, op élk mogelijk moment, schakelde het nazi-regime de bovengenoemde leerstoelen bij zijn systeem in en 't werd een tendenzieuze leergang tot verheerlijking van het eigen rijk, tot verkleineering en elimineering van alles wat niet « puur-aris » was.

Welke stof werd er behandeld?

In den beginne behandelde men er met voorliefde de vergelijkende sprookjesstudie, het volkslied, de dialecten en de namenkunde. De stoffelijke folklore ontbrak volledig.

Wat begrijpt men door stoffelijke folklore?

Het huis, de bedrijvigheid op den akker, op het water, in het bosch, de bedrijvigheid binnenshuis, de ambachten, beroepen, volksvermaken, de voeding, de gebruiken bij geboorte, dood, de kleederdracht, de versieringskunst.

Dat ontbreken was zéér goed te begrijpen : de meeste profs, immers, waren Germanisten.

Zooals bij heel wat specialisten, bewogen de lesgevers zich met voorkeur op eigen terrein of op gebieden die eenigszins verband hielden met hun vak.

Op het oogenblik dat het hitlerisme hoogtij vierde in het Duitse Rijk, « werd de folklorecursus zuiver » volkskundig en heemkundig onderricht in dienst van den volksleider, die er een middel in zag om z'n volk in de teugels te houden.

Door die dusdanige kanalisering van het intellect, kreeg de volkscultuur een geforceerd beeld der eigen persoonlijkheid, van den eigen groep, van het eigen volk.

Deze overschatting der eigenwaarde leidde tot zinledig, misdadig nationaal ego-centrisme.

En door deze verkeerde opvatting van het wetenschappelijk folklore-onderricht bewees men het volk geen diensten doch miskweekte het, miskweekte het gewild.

Komen we terug tot ons eigen universitair onderricht, dan kunnen we enkel opmerken dat de folklore meer onze studenten zou moeten interesseeren, vooral deze, welke zich toewijden aan taalkunde, geschiedenis en ook bij de kunsthistorici, want hogere cultuur wortelt ten slotte in de volkscultuur.

Tot hiertoe bestond de folklore-cursus in encyclopaedisch onderwijs, maar ik geloof nochtans dat het juist de hogeschoolstudenten zijn die bepaald geschikt zijn tot vorschers- en zanterswerk, want België in 't algemeen en Vlaanderen méér in 't bijzonder, heeft nog héél wat weg af te leggen, wil het op dit gebied op even hoog peil komen te staan als de Noord- en Westerburen.

Dat onze regeering er in dit opzicht een flink handje aan helpen kan, spreekt vanzelf, al was het maar door een daadkrachtige aanmoediging onder den vorm van een meer omvattende subsidie, laat ik maar zeggen : een aan-den-tijd-aangepaste subsidie en één die onzen bond waardig is.

Inmiddels zullen we afwachten. Maar niet bij de pakken blijven zitten...

Ik hoop dat m'n geachte toehoorders m'n klein deraillement wel vergeven zullen, maar de parenthesis kwam eer als een onvermijdelijk gevolg. Als we over grooter fondsen beschikken, dan vermeerdert te gelijker tijd de kans dat nieuwe krachten zich aan het vooropgestelde werk gaan interesseeren.

Welke opmerking U zich feitelijk reeds sinds het begin van mijn lezing zult gemaakt hebben is zeker : « alles goed en wel over het aanbrengen van noties en begrippen over folklore, van den laagsten graad af, maar wordt de jonge onderwijzer wel zóó opgeleid dat hij opgewassen is tegen deze opgaaf?

Als ik « nee » zeg, dan doe ik het normaalonderricht onrecht aan.

Zeg ik volle « ja », dan ben ik er alweer naast, want in feite zit de zaak zoo :

We weten allen dat het meerendeel van onze onderwijzers van meet af aan naar de volksschool worden gestuurd en daar meestal ook in blijven voor hun verdere leven.

We weten ook dat de meeste leerlingen der volksschool, na voleindigde studie of op maximum-leeftijd van schoolbezoek, het werkelijk leven instappen, omdat de « struggle for life » dit gebiedt.

De volksonderwijzer heeft dus als opperste taak het onderwijs zoo nauw mogelijk aan het omringend milieu, het leven rondom de kinderen, aan te knopen en dat op zoo aangename manier mogelijk.

Was het niet de geniale paedagoog Ligthart, die eens schreef :

« De herinnering aan de schoone uren in de school doorgebracht is van grooter belang, dan al hetgene het kind heeft geleerd ».

Moest, volgens hem alweer : **« opvoeden niet gelukkig maken »?**

Welnu, kunnen we onze leerlingen gelukkiger maken dan door hun te laten voelen dat de school niet een vreemd milieu is, niet een plaats waar men zich volledig anders, ja zelfs wrokkig voelt tegenover alles wat er geschiedt, tegenover allen die er de kinderen moeten opvoeden?

Dat « vreemd-voelen » vond grootendeels z'n oorsprong in

het voornoemde intellectualisme, waaraan onze schoolmensen leden en waarbij ze blijk gaven als het ware schrik te hebben voor het eenvoudige volksbezit.

In 1936 kwam het nieuw programma en daarbij de omwenteling.

« **Wees eenvoudig! Pas het onderwijs aan bij 't milieu!** » dât waren de toenmalige slogans tot het lager onderwijspersoneel.

Goed zoo!

Plichtsgetrouw togen de meesten aan 't werk.

Was het werkelijk zóó nieuw? In feite niet!

't Nieuw programma werd besproken, gewikt, gewogen.

Begrijp me niet verkeerd : het was nieuw in dien zin dat het verbetering beoogde door den leerling midden in z'n eigen sfeer te laten groeien en ontwikkelen.

Doch waar stak dan 't gevaar van 't nieuw programma?

Héél wat onderwijmensen gingen 't nieuw programma beschouwen als een **modeproduct** en al het zoogezegde « nieuwe » t.t.z. de milieustudie werd er kunstmatig aan toegevoegd, iets wat natuurlijk éér schadelijk dan nutaanbrengend was.

En niet enkel de lagere scholen, maar ook de normaalscholen kwamen in alarm. « **Aanpassing** » werd er van hoogerhand geboden.

De aanpassing kwam of liever werd er meestendeels met de haren bijgesleurd. Zoo zagen we dat de normalisten nu de methodiek kregen op **heemkundigen** grondslag.

Dat was reeds een heele inspanning en daarom ook prijzenswaardig.

Kon men immers het milieu beter begrijpen dan door de **heemkundige elementen** en langs de **folklore** om?

Dât was dan ook de bedoeling; dat was de eenig-goede oplossing.

Dus... tot dan toe ging alles vlot en daarom zei ik ook niet « nee » op de vraag of er folklore-onderricht werd gegeven aan de normaalschool.

Maar was dat voldoende?

En nu geloof ik van **niet!**

In de heemkundeles wordt de jonge onderwijzers aangetoond welken weg ze te volgen hebben op methodologisch opzicht.

Maar onderwijs is meer.

De leerkracht moet niet enkel de hoofdbanen kennen en daar-
onder versta ik de reeds bestaande boekwerken, tijdschriften en
zoo welke hij consulteeren kan, maar hij moet zelf ook de zij-
paden kunnen zoeken.

En wij weten uit ondervinding hoe ontzettend mooi de niet-
gekende zijwegen kunnen zijn en welk een heerlijke verrassingen
ze soms brengen.

Onder de zelf-te-zoeken zijwegen begrijp ik het eigen actief
werk van den jongen onderwijzer. Dat werk zou veel meer nut
geven dan het opgelegd « aanvullend werk » of de « geleide
oefeningen », die toch alle worden afgeschreven.

Elk dorp, elke streek is weer anders.

De onderwijzer, de dorpsonderwijzer, de volksonderwijzer
vooral mag zich niet beperken tot wat reeds bestaat, vooral om-
dat er heel wat aan te vullen is voor het eigen gewest. Hij kan
nuttig werk doen. Hij kent de algemeene principes.

Hij moet leeren zoeken, zanten, noteeren, classificeeren der
gevonden interessante gevallen.

Hoe meer hij omgaat met de volksmensen, hoe inniger
hij zich verbonden voelt met hen, hoe meer hij hen begrijpen
zal en waardeeren.

Zijn leerlingen komen uit datzelfde volk voort; die kinderen
erven den kostbaren schat van het eigen volksgoed, maar hebben
er meestal geen respect voor.

Is de onderwijzer nu, door eigen zanterswerk, beslagen in
de heemkunde uit die bepaalde streek, dan is het een klein
kunstje door z'n gullen omgang met het jonge volkje, niet enkel
in school, maar ook d'r buiten, den ontbrekenden eerbied aan
te kweeken.

En daardoor ook van het vaderland op dezelfde natuurlijke
wijze te houden, zooals we houden van vader en moeder.

Bij het aan te vatten zanterswerk kan de leerkracht te rade
gaan bij August Gittée in z'n « **Vraagboek tot het zamelen van
Vlaamsche Folklore of Volkskunde** ».

Het werkje is niet nieuw, maar nog zeer goed bruikbaar.

Het peilt in heel veel gebieden en het is niet zonder reden
dat dr. Jozef Schrijnen, August Gittée hulde brengt in z'n eigen
handboek : « **Nederlandsche Volkskunde** ».

Buiten voorbeelden en benamingen over sproken en sagen,
kinderrijmpjes, bezweringen en tooverspreuken, over volksge-

neeskunde en volkszeden, komt dan het goed opgevatte vragenboek waarin A. G. aanraadt volgende punten te toetsen :

Taal en Volkshumor.
Volksvermaken.
Volksleven.
Volksmythologie.
Natuurgeloof.
Geloof aangaande het menschelijk lichaam.
Volksgeneeskunst.
Tooverij en
Fatalisme.

Dit alles onder een bepaalde reeks goed opgevatte vragen.

Als grondslag tot de monographie over de folklore v.e. gemeente, stad of dorp gaf de « Bond van Oostvlaamsche Folkloristen » een algemeene vragenlijst uit, welke ook bijzonder bruikbaar is voor eventueel zanterswerk of eigen documentatie.

Deze laatste vragenlijst komt voor als aanhangsel in het boek van prof. dr. De Keyser over : « **Folklore en Onderwijs** ».

Nu hoor ik reeds m'n collega's onderling morren. En misschien wel met reden. Dat alles vraagt ontzettend veel werk. En een leerkracht die z'n onderwijs goed opvat, heeft het reeds niet voor de poes. En op pécuniair gebied wordt de lager onderwijzer betrekkelijk stiefmoederlijk bedeed!

Moest bijv. een onderwijzer behoorlijk betaald worden, zoodanig dat hij zich, na de ontwikkeling der noodzakelijke lesvoorbereidingen, volledig zou kunnen wijden aan zaken en vakken, die hem daarenboven interesseeren en van nut kunnen zijn, dan zou de regeering een daad verrichten van primordiaal belang.

Wat zien we nu echter? De onderwijzer wint te weinig.

Hij hoeft zich te voorzien in de hoogstnoodzakelijke bijwedde tot aanvulling van z'n honorarium; hij is verplicht avondcursussen te geven die, zooniet al, dan toch den meesten vrijen tijd in beslag nemen.

En daarom open ik hier opnieuw een parenthesis en wend mij tot déze personen, die eenigszins in staat zijn verbetering in dien toestand te brengen. En niet zonder reden durf ik beweren :

« **Verhoog op voldoende wijze het tractement van de onderwijzer. De opvoeding zal er goed bij varen** ».

Maar laten we mekaar, voor dien eenen keer, goed begrijpen.

Ik moet niet voor m'n eigen kraam spreken. Doch ik overdrijf niets als ik beweer dat een goed onderwijzer, en vooral deze uit de laagste graden niet een ambtenaar maar een kunstenaar is, een gevoelsmensch, een mensch die z'n eigen hart als door onzichtbaar magnetisme in verbinding weet te stellen met die vele hartjes van z'n jong auditorium.

De sleutel tot dit wonder is echter de natuurlijkheid.

Niet enkel de natuurlijkheid in omgang of van de methode, doch ook deze van de verwerkte stof. Welnu, het zanterswerk inzake folklore zal de leerkracht in zulk een mate stof en documentatie aanbrenge, dat de verplaatsing van dat volwassen leven in dit der jonge menschen als vanzelf komt.

En niet enkel om z'n eigen nut hoeft de onderwijzer daaraan mee te helpen.

Doch door z'n ambt is hij aan de natie wat verschuldigd.

En, al het financieele er buiten gelaten, wordt van hem verwacht : het opkweeken der jeugd tot flinke, waardige staatsburgers.

De vaderlandsliefde heeft haar kiem in den groepsgeest, breidt zich verder uit in deze der streek om, tenslotte, tot het ideale geheel te groeien van den vadergrond.

In dit opzicht kunnen we de **folklore als uitgangspunt van de zedelijke en staatsburgerlijke opvoeding** bestempelen.

Folklore past dus niet enkel in het onderwijs. Ze is er een **hoofdfactor** van !

BIBLIOGRAPHIE.

Ten dienste van het onderwijzend personeel van Gent en omstreken volgen hier een serie boekwerken en rubrieken over folkloristische en heemkundige onderwerpen.

Ze werden daarenboven ingedeeld volgens de bibliotheken waar ze ofwél ter inzage worden gegeven, ofwél worden uitgeleend.

A. **Stadsarchief** : Abrahamstraat, 13, Gent.

Folklore-bibliotheek : (De boeken worden gratis ter beschikking en ter inzage der leden van den « Bond der Oostvlaamsche Folkloristen » gesteld.

Het boekenfonds is ingedeelde in de volgende rubrieken :

1. — Algemeene werken over folklore.
2. — Begijnhoven.
3. — Eten en drinken.
4. — Gebedenboeken.
5. — Genees-, plant-, dierkunde.
6. — Gilden.
7. — Kleederdracht en opsmuk.
8. — Letterkunde.
9. — Levensbeschrijvingen.
10. — Liedereren.
11. — Maten en Gewichten.
12. — Muziek en Volksdansen.
13. — Neringen en ambachten.
14. — Rederijkers.
15. — Sagen en mythologie.
16. — Spel en vermaak.
17. — Taalkunde (plaats-, personennamen, enz.).
18. — Tooverij.
19. — Uurwerken.
20. — Verlichting en vuurwerk.
21. — Vervoer en voertuigen.
22. — Volksprenten.
23. — Wetenschappen.

B. Stadsbibliotheek : Ottogracht, 2, Gent.

I. Boudier Bakker : De verschijnselen der menschenziel in het sprookje.

M. Brants : Germaansche heldenleer.

C. De Baere : Onze Vlaamsche reuskens.

A. De Cock : Vlaamsche sagen uit den volksmond.

A. De Cock & Teirlinck : Kinderspel en kinderlust.

P. De Keyser : Folklore der maanden.

» : Proeve v. ontleding v. volkskunstwerk.

» : De Steenen Brooden uit de St.-Niklaaskerk te Gent.

M. De Meyer : De Vlaamsche sprookjesthema's.

V. De Meyere : Inleiding tot Vlaamsche volkskunst.

J. De Schuyter : St. Niklaas in de legenden en de volksgebruiken.

L. De Vriese : Gentsche spreekwoorden en spreekwijzen.

I. Dewaele : Poppenspel.

- J. Flament* : Les Marionnettes.
S. Franche : Legendes langs de Noordzee.
A. Gittée : Vraagboek.
S. Grammaticus : Noorsche heldensagen.
H. Guerber : De mythen van Griekenland en Rome.
 De mythen en legenden uit de middeleeuwen.
 Noorsche mythen uit de Edda's en de sagen.
P. Heyns : Volksliederen.
L. Hiel : Kinderspelen en liedjes uit het land van Dendermonde.
J. Maes : Volkenkunde in Belgisch Congo.
K. Peeters : Het Vlaamsche volksleven.
A. Rutgeers : Vlaamsche uithangborden en gevelsteenen.
J. Schrijnen : Nederlandsche volkskunde.
J. Sinninghe : Over Volkskunde.
 » : Sagen in Nederland.
L. Spence : Mythen en legenden der N.-Amerikaansche Indianen.
S. Troelstra-Bokma-De Baer : Oud-Fransche sagen, volksoverleveringen en sprookjes.
S. Van Aken : Volksfeesten en volks oefeningen.
F. Van Duyse : Oude Nederlandsche liederen en melodieën uit de Souterliedekens.
F. Van Es en anderen : De Magie van het Poppenspel.
H. Wiegesma : Volkskunst in de Nederlanden.
L. Willems : Kleederdracht en weverij door de eeuwen heen.

TWEE WEERSPREUKEN.

In Louwmaand mag het vriezen
 De steenen uit den grond,
 De boer en zal niet kniezen
 Maar vindt dat heel gezond.

Vorst in Januari,
 Natte Februari,
 'n Drooge Maart daarop
 Dan zijn w'er bovenop;
 Als 't in de maand April
 Maar weerom reegnen wil!

V.

De Gentsche Folklore in het werk van Julius De Bruycker.

In de zwart-en-witkunst van den wereldberoemden etser Julius De Bruycker, die ons komt te ontvallen, is Gent als een bestendige aanwezigheid, bijna als een obsessie. Men voelt het in al zijn platen aan dat De Bruycker een stedeling is : stadslucht heeft hem die bijzondere zuurzoetsappige ironie geschonken, die de stedeling van oudsher gaarne botviert op de vermeende onnoozelheid van den buitenman, maar die zich eveneens als 't past bi appetite keert tegen de eigen stadsgenooten en niet het minst tegen zich zelf. Hij is een geboren satirist en niets van den beruchten Gentschen « uitschijt » is hem vreemd.

Zijn stift is zoo scherp als de tong van de dikbuikige koopvrouwen en vischwijven, die hij in hun marktbedrijf heeft ver-eeuwigd, zoo daverend als de kleppende klokken uit zijn torens, zoo vlug als de beenen van al die kerfdiermensen, die zich als mieren wriemelend bewegen over de straten en pleinen van de bezeten Arteveldestede. Want het is duidelijk dat in de visioenen van den argusoogigen kunstenaar Gent een bezeten, een betooverde stad is. De stad der Monumenten is een stad van torens, van fantastische hoekige en kantige torens, met wijdgapende galmgaten als een monsterachtigen reuzenmond, waaruit de klokken uitbundig bengelen, met krampachtig gespannen luchtbogen, die de met instorting bedreigde wanstaltige dakgestoelten als krukken schoren, met enorme gothische boogvensters, die de eenzame voorbijgangers als met menschenetersoogen geheimzinnig en gruwelijk aangrijzen, om ze, door panischen schrik plots aangegrepen, als herfstbladeren voor een onzichtbaren, doch onstuimigen wind voort te jagen door hol-klinkende straten en smalle steegjes.

Het spookachtig Gent en bij uitbreiding Vlaanderen van Julius De Bruycker is de vrucht van de Romantiek in haar symbolistisch stadium, van een Romantiek, die, gekanaliseerd door Gustave Doré, uit de nationale patersvaatjes tapt van Hieronymus Bosch en Peter Breughel den Drol. Julius De Bruycker is een moderne geestverwant van die heksluiters der Middeleeuwen. Zooals zij echter is hij slechts uiterlijk een grappig mensch, in zijn binnenkamers is hij een peinzer en een

moralist, die lachend de waarheid zegt, de dwaasheid en de ongeneeslijke gebreken van het menschengeslacht met het ontledmes van het spitse potlood of de vlijmende etsnaald blootlegt voor wie dieper kijken kunnen dan het lachwekkend geval. Moest hij minder diep de ziel van den toeschouwer hebben aangegrepen, hij ware nog een geniaal caricaturist te noemen, maar hij is veel meer en beter geweest. En dat hij aan de caricatuur is ontgroeid heeft hij, behalve aan zichzelf, aan zijn genialen aanleg, te danken aan het milieu, waarin hij, in de dubbele betekenis van het woord, werd geboren, aan Gent. Gent heeft hem van af zijn geboorte, in een huis van de Breidelstraat, bijna in de schaduw van het Gravenkasteel, alles geboden wat een oude middeleeuwsche historische stad te bieden heeft : de achtergrond van een verbeelding met kasteelen en kerken, met pleinen en kaaien, met rumoerige markten en stille straten, met bouwvallige huizen en schilderachtige sloppen, en vooral met vervallen of decadente menschentypen, de fossielen van een zelfgenoegzame, eigengereide, met beperkte idealen van burgerlijken welstand en fatsoen bezielde plantaardige maatschappij.

Zelf jongen uit het volk, zoon van een behangersbaas, heeft Julius De Bruycker die sociale tegenstellingen aan den lijve gevoeld en er bij tijd en wijle op zijn manier op gereageerd.

Zijn eerste afreacties waren caricaturale portretten van de personen uit zijn omgeving : zijn werkmakkers, de behangersgasten, en later zijn confraters, de artisten. Het gevoel van paria's te zijn in een burgerlijke samenleving met haar gesloten kastengeest en haar ritueele, voor de luidruchtige openbaarheid van de straat of de Kouter, toenmalig centrum van de Gentsche pantoffelparade, bestemde gebruiken : de burgerwacht ofte garde-civiek o.a., dringt sterk bij den jongeling door, zonder tot uitgesproken opstandigheid te komen. Hij behoort immers tot een familie van kleinburgers, die leeft van een cliënteel van groote en kleine bourgeois, niet tot een werkliedengezin, waar de opstand bestendig broeit tegen de menschonteerende uitbuiting van het kapitalisme der groote textielfabrieken en machienewerkhuizen. Zelf slachtoffer van een toestand, dien hij wel beseft, maar niet overwinnen kan of wil, gaat hij als Uilenspiegel de gekheid van de menschen in zijn spiegel opvangen en ze in ontelbare platen terugkaatsen. Als behangersgast bij zijn vader leert hij in zijn werkmakkers zijn eerste « typen » van ambachts-

gezellen kennen, die hem, met zijn verbeelding, in een onwerkelijke wereld van theater en circus zullen inleiden. Na de lagere school met min of meer bijval te hebben afgeloopen, heeft de vooruitziende vader hem in zijn verloren avonduren naar de Academie van Schoone Kunsten gestuurd, die trouwens niet ver van zijn huis was gelegen en waar hij ingewijd wordt in de arcanen van de kunst der streepjes, blokken en antieke koppen.

Al is hij behanger uit noodzaak des middels, toch is hij reeds artist in spe en hij laat niet na, tusschen de werkuren in, met hartstocht te teekenen — wat hij zijn heele leven bij allerlei gelegenheden gedaan heeft met het materiaal dat hij onder de hand vond, bv. briefpapier met hôtél-opschriften —, zoodat de muren van huis en werkhuis weldra volhangen met teekeningen, die plezant worden gevonden, want het zijn meestal zeer geslaagde portretten en caricaturen van familieleden, vrienden en kennissen. Ook loopten er reeds volkstypen onder: de politie-agent van den hoek, de dikke marktvrouw, de boter- en eierboer, enz.

Hij maakt er trouwens jacht op. Grégoire Le Roy, die in 1933 « L'Œuvre gravé de Jules De Bruycker » verschillende sappige jeugdaneecdotes van De Bruycker mededeelt op het gezag van De Bruycker zelf, vertelt o.a. de volgende: « Toute réflexion faite, mes meilleures leçons je les ai prises: à la gare, dans la salle d'attente de 3e classe; au théâtre, sur les bancs du Paradis et dans la rue. Ce sont ces académies-là qui me fournissaient en abondance les types d'humanité qui m'intéressaient. Ce n'était pas toujours sans désagrément ou déconvenue. Un soir j'avais rencontré le spécimen le plus authentique de la grosse mégère; elle flânait, s'arrêtant aux étalages des magasins. Moi, campé sur l'autre trottoir, je dessinais. Quand elle avançait j'en faisais autant, toujours avec discrétion afin de ne pas donner l'éveil. Elle entra dans une boutique. Pour ne pas la perdre à la sortie, je me rapprochai quelque peu. Elle sort et ne voilà-t-il pas que sur un ton d'indignation digne d'une tragédienne, elle me crie à pleine voix:

« — Sale gamin! Voulez-vous bien cesser de courir ainsi après les femmes! Jugez de ma confusion, les passants me dévisageaient; et de ma peine, mon dessin était raté ».

Ondertusschen moet de artist zijn brood verdienen met den behangersstiel, die hem maar weinig aantrekt. Liever dan de

stokken om de wol der matrassen uit te kloppen, hanteert hij de teekenstift en, omdat het teekenen ook « zaad in 't baksken » moet brengen, legt hij zich met de borst toe op het ontwerpen en teekenen van aanplakbiljetten. Naar het voorbeeld van de Parijzer aanplakbiljetten, die door de grootste namen uit de artistenwereld werden onderteekend, geeft hij ook een persoonlijk cachet aan zijn ontwerpen, waarin men niet alleen de Gentsche typen geprefigureerd terugvindt, maar ook de Gentsche Uilenspiegelgeest van De Bruycker gelegenheid heeft zich uit te leven. Psychologisch verantwoord is steeds de aangeprezen waar, die in het midden van de belangstelling wordt geplaatst, waar omheen een min-of-meer dramatisch of komisch tafereel met talrijke personages zich afspeelt.

Ook later zal in zijn etswerk het monument een plaats innemen, waarbij de mensch, indien het al geen portret is en dus een « monument » van beenderen, vleesch en kleederen wordt, in het niet verzinkt. Een groot kunstenaar zal steeds, zooals in goede publiciteitskunst, den nadruk weten te leggen op het essentiële en De Bruycker, die gelukkig voor zijn kunst altijd meer artist is geweest dan folklorist, heeft dat van meet af aan begrepen. In den aanvangelijken chaos van zijn visioen heeft hij geleidelijk orde weten te scheppen en we worden niet moe die orde tot in de meest microscopische gestalte van zijn platen met voldoening te achterhalen. Een plaat van De Bruycker te bekijken, het geheim ervan te ontcijferen, wordt men inderdaad niet moe.

Altijd ontdekt men een nieuw, een vroeger onopgemerkt gebleven detail, dat aan den totaalindruk niet schaadt, integendeel hem interessant maakt. Het is iets wat zijn platen gemeens hebben met de groote spreuken- of kinderspelen-composities van Breughel. Klassiek is zulk werk niet te noemen, althans niet in de beteekenis van het nastreven van ideaalvormen door den kunstenaar, het is evenmin romantisch naar den inhoud, want ontdaan van alle zoetelijke sentimentaliteit. Omdat het niet paste in het kader van den doorsnee-smaak der Gentsche bourgeoisie, die kunstwerken kocht omstreeks 1900, werd het brutaal en caricaturaal bevonden. Eerst later werd het folkloristisch.

Het moet hier gezegd worden dat folklore nooit de hoofdbekommering was van den artist De Bruycker. In zijn werk is folklore hem slechts een middel om zekere effecten te bereiken, die

bij een psycholoog als De Bruycker natuurlijk hun effect niet missen. Zocht hij bv. een naam voor een uithangbord van een smid, dan is het « Smetje Smee » en voorwerpen aan de volkskunst en het volksgeloof ontleend ontbreken op geen van zijn talrijke marktafereelen. Voor anachronismen schrikt hij niet terug: hij laat St. Nikolaas met zijn ezel over de St. Michielsbrug loopen, en hij scheidt zelfs nieuwe woorden, bv. « Kerwinkel » onder de Drake, waarschijnlijk heeft « Scharminkel » hem door het hoofd gespeeld. Trouwens met de spelling van de Vlaamsche namen neemt hij, opzettelijk of onopzettelijk, talrijke vrijheden.

De oogst aan eigenlijk folkloristische motieven in het werk van De Bruycker valt dus, behalve op platen, die folkloristische optochten of stoeten verbeelden, zooals: de « Reuzen » te Brussel en « Op Signoorken » te Mechelen, mager uit. Het is zijn Gentsche vorming, die hem tot folklorist heeft gemaakt. Hij ziet en hij scheidt folkloristisch. Geen thema, hoe ernstig ook, of het wordt bij hem tot iets eigens, oubolligs, « urwuchsisch » herschapen. Het was voor hem een doem als voor den held George Stella uit den roman van Frans Hellens « En ville Morte », dien hij illustreerde: « Les pierres se vengent! » Maar een doem, die een glorie wordt in de talrijke meesterstukken, die de groote visionair, die hij was, ons tot ons genot achterliet. En we denken bij zijn heengaan aan de groote Londensche plaat: « Weer klept de Dood over Vlaanderland », waaruit het Breugheliaansch thema: de Dood overheerscht de wereld, zoo machtig tegenklinkt uit Vlaamsche kloktorens over Vlaamsche sneeuwvlakten. Zoo sprak een groot Vlaamsch kunstenaar tot de wereld!

P. DE KEYSER.

AAN ONZE LEDEN.

Abonnementen.

U hebt thans allen het « Jaarboek 1945 » ontvangen, in vervanging van den jaargang 1945 van « Oostvlaamsche Zanten », die niet is kunnen verschijnen. Om u dit jaarboek te schenken heeft het bestuur zich groote offers getroost. We meenen overtuigd te zijn dat u deze inspanning zult apprecieeren, en met de prijsverhooging — thans 40 fr. — die we moesten toepassen zult instemmen. Mogen we dan ook aandringen dat u ons zult willen helpen door zoo spoedig mogelijk, en uit eigen beweging, om onkosten te sparen, het lidmaatschapgeld op de postrekening van den Bond, 969.49, Abrahamstraat, 13, Gent te storten. Dank U.

Oostvlaamsche Folkloristische Bibliografie.

(7° Vervolg) (1)

AALST. Aalst. Het Oudheidkundig en Folkloristisch Museum. Het Laatste Nieuws, 11/7/43 en 16/7/43.

(Beknopte beschrijving en geschiedenis van het ontstaan van dit museum, interessant vooral op aardkundig en oudheidkundig gebied en ondergebracht op de eerste en tweede verdieping van het Belfort te Aalst. De folklore werd er totnogtoe stiefmoederlijk behandeld en de folkloristische verzamelingen zijn er dan ook niet rijk.)

ST. ANTONIUS. Heyns (Pol). Sint-Antonius en zijn varken. Volk en Kultuur, III (1944), n° 49-50, blz. 791-792.

(Gegevens over het leven van St. Antonius den Kluisenaar, over zijn eeredienst, de Teunisvarkens in de Middeleeuwen, de bedevaarttoorden tegen het roodvonk of het St.-Antoniusvuur, waaronder Herderssem, Borsbeke, Grimmingen, Waasmunster in O. Vl. — Moerbeke-Waas wordt niet vermeld — over zijn patroonschap der boogschuttersgilden.)

BEDEVAARTEN. Zie St. Lieven.

IDEM. Vermeulen (Jos.) De Kapel « Het Putje » te Maltebrugge. De Toerist. XXIV, n° 3 (April 1945), blz. 21-28, Geïllustreerd.

(In de eerste Septemberdagen van 1944 werd de stemmige kapel « Het Putje » te Maltebrugge, St. Denijs-Westrem, volledig uitgebrand. Als herinnering aan dit bekend bedevaartoord, waaraan de schoone legende van de knielende schapen verbonden is, publiceerde S. in « De Toerist » dit artikel, geschreven in 1937, bij gelegenheid van den 250ⁿ verjaardag van de stichting der kapel. De gebeurtenissen, die tot deze stichting aanleiding gaven, n.l. het diefstal der H.H. Hostiën in de St.-Maartenskerk, te Kortrijk in 1686, worden omstandig beschreven naar de « sententie » van de schepenen der Keure te Gent; ook de historiek van de kapel en van de bedevaart wordt naar gelijktijdige documenten beknopt meegedeeld. S. eindigt met den wensch, dien wij volmondig bijtreden, dat « Het Putje » moge verrijzen in dagen van vrede. Zie nog over de legende van « Het Putje » : Gab. Celis, Bedevaartplaatsen in Oost-Vlaanderen, blz. 98-99; Kan. Huysman, Oudheidkundig Inventaris van Oost-Vlaanderen, III; De Potter en Broeckaert, Geschiedenis van St. Denijs-Westrem, blz. 41-43.)

DOOLHOF. Verstraete (Dr. E.). Een zestiende-eeuwsche Doolhof te Gent. Hamer. October 1943, blz. 6-8. Geïllustreerd.

(Beknopte beschrijving van het bekende doolhof met tegels, afgeteekend in den vloer van de Pacificatiezaal, in het stadhuis te Gent. Een afbeelding van dit doolhof, naar een tekening van Wouter van Werveke, alsook een

(1) Zie Oostvl. Zanten, XVI (1941), 119, 166, XVII (1942, 113, 190; XVIII (1943, 91; XIX (1944), 19, 69.

van den kronkelweg in de Sint-Bertinuskerk te St. Omaars, volgens A. de Caumont, begeleiden den tekst. Het zoogenaamde hakenkruismotief schijnt ons een loutere constructienoodzakelijkheid te zijn.)

FOLKLORE-WETENSCHAP. Liégeois (P.). Bilan du Folklore et de l'Ethnographie en Flandre. Bulletin de l'Ouest, XI, n^r 14 (15 Aug. 1943), blz. 161-163.

(Beknopt overzicht, dat, voor zoover dit doenlijk is in een paar bladzijden, een tamelijk juist beeld geeft van den toestand der folklore-studie in Vlaamsch-België. Waar S. beweert dat « la botanique populaire semble connaître actuellement un regain d'intérêt, sans qu'on puisse à notre connaissance du moins, citer de travail important dans ce domaine, » verwijzen wij hem naar de standaardwerken van Is. Teirlinck. Het Folklore-museum van Antwerpen verdiende zeker ook vernoemd te worden, voor de groote stuwung die er van uitging op volkskundig gebied. « Plus récents » dan « Dit zijn Vlaamsche Vertelsels » van De Cock en de Mont (1896) en dan het « Brabantsch Sagenboek » van De Cock en Teirlinck (1909-1912), zijn zeker de « Vertelsels van het Vlaamsche Volk » van Am. Joos niet, daar de eerste uitgave er van dagteekent uit 1889-1892. Wij hebben nooit hooren spreken van een Virginie Courtmans, maar wel van Johanna-Desideria Berckmans, Vrouwe Courtmans. Of bedoelde S. misschien Virginie Loveling, die hier met meer recht verdiende vernoemd te worden?)

FOLKLORE-WETENSCHAP. Keyser (Dr. P. de). De Kunst-historiographie van Gent sedert 1914. Overdruk uit de Bijdragen tot de Geschiedenis en de Oudheidkunde (1944), 37 blz.

(In dit voortreffelijk kunsthistoriografisch overzicht wordt ook gedeeltelijk de Volkskunst, onderdeel van de folklore, betrokken (blz. 30-33). De bijdragen, betreffende dit onderwerp, verschenen in Oostvl. Zanten (1926-1943) worden opgesomd, terwijl in de talrijke voetnota's ook melding wordt gemaakt van de andere folkloristische bijdragen der voornaamste Gentsche folkloristen. Jammer dat in de naam- en zaakregisters van den overdruk geen rekening werd gehouden met de veranderde pagineering.)

GEBAKVORMEN. Ridder (G. De). Feestgebak in den Huiskring. De Speelman, Lente 1944, n^r 29, blz. 9-12. Geïllustreerd.

(Een beknopt overzicht van de verschillende soorten van gebakken, welke nu nog op bepaalde tijdstippen in de Nederlanden voorkomen, dit naar het werk van H. J. Nannings: Brood- en Gebakvormen, Uitg. Eigen Volk, Scheveningen, 1934.

« Sinte Metten op een Stokske », de koekfiguur uit Aalst, stelt gewoonlijk niet een man te paard voor, maar een langgevoemd mannetje op een stok gespietst. De speculoosvormen zijn niet alleen uit hout, maar er bestaan er ook uit gebakken aard, zooals er verschillende exemplaren voorhanden zijn in de interessante verzameling van het Folklore-museum te Gent.)

GEVELSTEENEN. Zie Uithangborden.

H. GODELIEVE. Godelieve. Gentsche Zondagspraatje. Het Laatste Nieuws, 11/7/43.

(Handelt over de jaarlijksche novene — van den 6ⁿ tot den 15ⁿ Juli — ter eere van de heilige Godelieve in het Klein Begijnhof te Gent en bijzon-

der over het verdwenen gebruik, onder begoede dames, wafels te gaan eten in « De Vos » en in « De Zwarte Ram » bij deze gelegenheid. Zie ook Oostvl. Zanten, XVIII (1943), blz. 91.)

HOEVENBOUW. Trefois (Cl. V.). Oud-Germaansche Volksbouwkunst. Hamer, I, n^r 11 (November 1943), blz. 2-6. Geïllustreerd.

(Beknopt overzicht van de bouwtechniek, speciaal de timmerteknik bij de oude Germanen : stafbouw, stapelbouw, half-timmerwerk, posten- en vakwerkbouw, en dit naar archeologische bodenvondsten.

Besluit van S. : De stafbouw is de oudste techniek, dan volgt het vakwerk, dat vroeger te dateeren is dan het halftimmerwerk).

IDEM. Dhanens (Elisabeth). De Meetjeslandsche Hoeve en haar bijgebouwen. Hamer, I, n^r 8 (Aug. 1943), blz. 28-31. Geïllustreerd.

(De hoeven in het Meetjesland zijn meest kleine hofsteden, enkele zijn omwald, vooral de weinige groote, en hebben eigen benamingen. Ook de akkers, die deze hoeven omringen dragen een eigen naam. Meest alle behooren tot het type der hoeven met losse bestanddeelen, sporadisch vindt men het langgeveltype terug. S. handelt vooral over den bouw van de bijgebouwen en afhankelijkheden, o.a. het poortgebouw, de balies, de schuur, het wagenhuis, de bakkeete, de duiventoren (zeer zeldzaam in het Meetjesland, een goed bewaard exemplaar te Bassevelde nochtans), de hoenderroesten, het roskot, de aardappelkuil, de bijenhalle.)

HUISMERKEN. Verstraete (Dr. E.). Huismerken en Sibbeteekens in Vlaanderen. n^r 2 der Irmin-reeks. Uitgeversmij. De Burcht, S. V., Brussel, 44 blz. + 9 buitentekst-platen.

(Inhoud : Inleiding. De studie der huismerken. Het verleden der huismerken. Het huismerk als sibbeteeken. Het huismerk als ambachtsteeken. Herkomst der huismerken. Toekomst der huismerken. Naschrift (brief van C. Ph. Serrure aan J. F. Willems). Bibliografie.)

KARNAVAL. Karnaval. Gentsch Zondagspraatje. Het Laatste Nieuws, 20/2/44.

(Omstandige beschrijving van het karnavalvieren te Gent vroeger, met enkele typische karnavalliederen.)

KERSTMIS. Es (F. Van). Kerstnacht in het Oostvlaamsche Volksgeloof. Kerstnummer Winterhulp, 1943, blz. 73-75. Geïllustreerd.

IDEM. Michielsen. Kerstmis in de Volkskunde. Volk en Kultuur, III (1943), n^r 47-48, blz. 774-777.

IDEM. A. Kerstmis in vroegere eeuwen. Het Laatste Nieuws, 25 en 26/12/43.

(Vermeldt o.a. het feit dat in de middeleeuwen de graven van Vlaanderen en andere overheidspersonen kerstgeschenken kregen van den Gentschen magistraat.)

KIEKEPOOST. Kiekepoost. De eerste « Urbanist » van onze stad. Het Laatste Nieuws, 18 en 20/7/43.

(Het eerste artikel handelt over Jozef-Jakobus Kiekepoost (1773-1837), den schrijver van « Den ontwerp-maeker van Oost-Vlaanderen, ofte kasteelen in Spagnien ». Zijn naam blijft voortleven in het Gentsche gezegde : « Hij is bij Kiekepuut », hij is overleden, daar Kiekepoost aannemer van het lijkenvervoer was. Het tweede artikel is een beknopt verslag over de voordracht van Prof. Dr. De Keyser over Kiekepoost, gehouden op Zondag, 18 Juli 1943, in het Folklore-museum.)

ST. LIEVEN. Woedstad (Adolf). De Jaarlijksche Bedevaart van St. Lieven naar St. Lievens-Hautem in Het Oproer der Gentenaars onder Keizer Karel V. Het Morgenrood. Ledeberg-Gent, XXIII (1942-43), n° 258, blz. 62-64.

(Beknopte beschrijving van deze bedevaart, die voor de laatste maal in 1539, volgens oud gebruik, geschiedde.)

LIEDJESZANGERS. Zie Volksliederen.

MEIFEESTEN. Blomme (Piet). Meifeesten in Vlaanderen. Volk en Kultuur, IV n° 13, (29 April 1944), blz. 145-148. Geïllustreerd.

(Een algemeen overzicht der verschillende gebruiken bij het Meivieren in Vlaanderen : de Meiboomplanting, het verkiezen van een Meigraaf en -gravin, de rondedansen, het Meitaksteken door den enkeling en de zinnebeeldige beteekenis van dezen tak, de Meivuren, de Meiliederden : één uit Hansbeke, ook meegedeeld door Cl. Trefois in Oostvl. Zanten, IV, n° 3 (1929), blz. 54, één uit Aalter, één uit Eekloo en één uit het Noorden van Oost-Vlaanderen).

MITREM. A. V. E. De « Mitrem » van Sleidinge. Volk aan den Arbeid (Half-maandelijksch blad), II (1943), n° 17 (1° September), blz. 6. Met vier illustraties.

(S. geeft een beschrijving van een bezoek aan de herberg « In Mitrem » bij L. Declercq, te Sleidinge, waar het Mitrembeeld bewaard wordt. Hij meent het te kunnen vereenzelvigen met de Mijterman, een soort van watergeest in 't Meetjesland, die het zieke vee hielp genezen, als men hem maar een glas jenever, een pijpje tabak en een schotel zoete brij 's nachts in den stal voorschotelde. Verder handelt S. over de geplogenheden met het huidige beeld tijdens de kermisdagen in de week van Allerheiligen.)

MOLENS. Overstraeten (Jozef Van). Molens te Aaigem en Aalbeke. Toerisme, XXIII, n° 5 (1° Maart 1944), blz. 43.

(Allerhande gegevens over 5 bestaande en verdwenen molens te Aaigem (Aalst) en 4 te Aalbeke (Kortrijk).)

IDEM. Overstraeten (Jozef van). De Watermolens van Aalst. Toerisme, XXIII, n° 6 (16 Maart 1940), blz. 53-54.

(Gegevens over 7 watermolens te Aalst, waarvan nog één bestaande : die van Mijlbeek. De legende van O. L. Vrouw van de Meuleschette wordt ook meegedeeld.)

IDEM. Overstraeten (Jozef van). De Windmolens te Aalst.

Toerisme, XXIII, n^r 7 (1ⁿ April 1944), blz. 64, n^r 8 (16 April 1944), blz. 72-73.

(S. handelt over 12 verdwenen windmolens te Aalst.)

IDEM. Overstraeten (Jozef van). De Windmolens te Aalter. Toerisme, XXIII, n^r 8 (16 April 1944), blz. 73-74, en n^r 9 (1ⁿ Mei 1944), blz. 84.

(Gegevens over 9 nog bestaande en verdwenen molens te Aalter.)

IDEM. Overstraeten (Jozef van). De Windmolens te Adegem. Toerisme, XXIII, n^r 12, (1 Juli 1944), blz. 115.

(Gegevens over 5 verdwenen molens te Adegem.)

ST. NIKLAAS. X. St. Nikolaas en de Gentsche Hoofdbrug. De Dag, 19/1/44. Het Laatste Nieuws, 19/1/44.

(Omstandig verslag over de openbare voordracht van den heer J. De Raadt, gehouden in het Stadsarchief op 16ⁿ Januari 1944, waarin spreker betoogde, aan de hand van feiten uit de legende van St. Nikolaas, dat het bekende schilderij van den vader, die door zijn zoon onthoofd moest worden, toegeschreven aan Pieter Pieters en hangende in het Gravenkasteel te Gent, wegens de talrijke anachronismen, die er op voorkomen, niet voorstelt wat het later bijgevoegde onderschrift vermeldt, maar wel de mislukte halsrechting van priester Christophe uit Mitylène. Wat de drie figuren betreft, die links nevens den veroordeelde staan, zij stellen St. Nikolaas, St. Marcus en St. Joris voor.)

OMMEGANGEN. Crick (Dr. Lucien). De schilderachtige Vlaamsche Ommegangen. Kerstnummer Winterhulp, 1943, blz. 66-69. Geïllustreerd.

(Gegevens over o.a. de ommegangen en de reuzen van Aalst, Dendermonde, Wetteren, Gent, Geeraardsbergen. Reproductie van een volksprent uit de XVIIIe eeuw, uitgegeven door de firma Vanderhaeghen, te Gent en voorstellende den Gentschen ommegang.)

OOGSTGEBRUIKEN. Wilde (F. de). Oogstgebruiken. Het Heem. Tweemaandelijksch Tijdschrift voor Heemkunde. I, n^r 1 (September 1945), blz. 2-6.

(S. heeft enkel tot doel de heemkundige studiekringen aan te zetten de oogstgebruiken te bestudeeren. Hij bepaalt zich dus tot een vluchtig maar methodisch overzicht. Wat speciaal O.-Vl. betreft, vinden wij gebruiken uit Asper en Etikove vermeld.)

POPPENSPEL. De Magie van het Poppenspel. Uitg. van den Bond der Oostvlaamsche Folkloristen, Gent, 1943. 140 blz. Geïllustreerd met 29 platen.

(Inhoud: F. Van Es: Een woord vooraf. J. Boes: Wat deden wij, Gentsche Folkloristen, voor het Poppenspel. L. Verlodt: Het eerste Landjuweel voor Poppenspelen, te Gent. E. H. J. Vanden Broucke: Sprokkelingen. Dr. Paul De Keyser: Het Poppenspel en zijn Magie. Lod. Scheltjens: De Poppeman. Herinneringen uit het verleden. J. Boes: De studiedagen voor Poppenspel te Gent (1942). Aanhangsel: Jan Klaassen klopt er op.

W. Stuurman : Het Hondje van Katrijn (fragment). F. d. K. : De Vrijers. De Leeuw van Vlaanderen (fragment). Theo Bergers : De geheimzinnige Avonturen van de Prinsars van Hongarije (fragment). J. Boes : Genoveva van Brabant. L. Hoste : Mina Wunnestrein of de sage van het Minnewater).

IDEM. Conrijn (Jef). Het Poppenspel in den Westhoek. Hamer, II, n^r 1 (Januari 1944), blz. 28-30. Geïllustreerd.

(Zeer interessante gegevens over de poppenspelen in den Westhoek, waar er bestaan te Rijsel, Roobeke, Hazebroek en Amiens en waarvan de meeste opgericht werden door Vlamingen, die uit onze gewesten uitgeweken zijn. Gelijk bij ons hebben alle een regionalistisch karakter. Onder de illustratie vinden wij verschillende figuren uit de Gentsche poppenspelen).

IDEM. Flament (Julien). Ainsi font, font, font... Renouveau des Marionnettes en Flandre. Comedia, VI, n^r 156-157 (21 Juli 1944).

(Handelt over het poppenspel in Vlaanderen, bijzonder te Gent en te Brussel, en dit vooral aan de hand van de «Magie van het Poppenspel», door den Bond der Oostvl. Folkloristen uitgegeven).

REDERIJKERS. Woedstad (Adolf). Het vermaard Landjuweel van Gent (1539) in Het Oproer der Gentenaars onder Keizer Karel V. Het Morgenrood, Ledeberg-Gent, XXIII (1942-43), n^r 258, blz. 60-62, met tekening van het blazoën der Fonteyne, door Herman Verbaere.

(Beknopte beschrijving van dit landjuweel, dat kort vóór den opstand der Gentenaars tegen Keizer Karel plaatsgreep. Dit landjuweel is bekend voor den reformatorischen geest, die tot uiting kwam in de meeste spelen en vooral in de refereinen in 't sotte).

REUZEN. Zie Ommegangen.

SAGE. — POEKE. Coucke (Gustaaf). De Poekewegel. Toerisme, XXIII, n^r 13 (1ⁿ Augustus 1944), blz. 121.

(Interessante gegevens over dezen bijna gansch verdwenen historischen weg van Poeke naar Meenen. De sage van Hans van Poeke uit de XIVe eeuw, wordt er breedvoerig in vermeld naar J. de St. Genois, in Kunst en Letterblad, I, 1840, n^r 95.

Op te merken valt dat Sanderus in Flandria Illustrata, III, 49, een anderen oorsprong geeft aan dezen weg).

UITHANGBORDEN. Rutgeerts (A.). Vlaamsche Uithangborden en Gevelsteen. Brussel. Uitgeverij De Burcht, z. j. (1943), 71 blz. Geïllustreerd.

(Zie boekbespreking Oostvl. Zanten, XIX (1944), n^r 3, blz. 73).

VENDELZWAAIEN. Verstraete (Eugeen). Nota's over het Vendelzwaaien in Vlaanderen. De Spelman (V.I.V.O.), n^r 26, Juni 1943.

(Gegevens over het vendelzwaaien — uit Stavele, Petegem, Roeselare, Westoeter, Zaffelare, Meenen, Wondelgem, Beselare — voor deze laatste

gemeente ontleend aan het artikel van Em. Huys : *Le Jeu du Drapeau*, in *Verhandelingen Oudheidk. Kring, Kortrijk*, 1941. — Gent, Geluwe en ook uit Balen, in de platdietsche streek aan den Beneden-Wezer.)

IDEM. Verstraete (E.). Het Spel met het vliegende Vendel. Hamer, I, n^r 11 (November 1943), blz. 29-31. Geïllustreerd.

(Het vendelzwaaien werd weleer in Vlaanderen fel beoefend, het is echter niet specifiek Vlaamsch. Wallonië telde langer en meer vendelaars dan Vlaanderen. S. handelt ook over den vorm en de samenstelling der vaandels en over de figuren uitgevoerd bij het vendelzwaaien.)

VOLKSDEVOTIE. Es (F. Van). Onze Kapelletjes. Heemkunde, III (1944), blz. 136-137.

(Oproep aan de verschillende heemkundige kringen om een inventaris op te maken van al de kapelletjes : wijk-, veld- boomkapelletjes, ook van de verdwenen of in den laatsten oorlog vernielde bedehuisjes.

Tevens wordt er gehandeld over het kapelletje van O. L. Vrouw-van Bijstand, te Lokeren, vernield bij het bombardement der stad op 11 Mei 1944.)

VOLKSGEBRUIKEN. Woedstad (Adolf). D'Ouwewet in Het Oproer der Gentenaars onder Keizer Karel V. Het Morgenrood, Ledeberg-Gent, XXIII, 1942-1943, n^r 258, blz. 58-60.

(D'Ouwewet of de oude wet was een soort van nachtelijken wapenschouw, die plaats vond op Woensdag, Donderdag en Vrijdag der week van Halfvasten. Aan dezen wapenschouw namen de vier wapengilden, alsook een afdeeling van elk der drie en vijftig neringen van Gent deel. De eigenlijke gewapende optocht begon tusschen 11 en 12 uur en duurde meer dan 2 uur. Het gaf aanleiding tot vele baldadigheden.)

VOLKSHUMOR. Climax. Vlaamsche Spotvogels. De Dag-22/7/43.

(Omstandige en humoristische recensie van L. Lievevrouw's bijdrage over de « Bijnamen der Gentenaars » in *Oostvl. Zanten XVIII* (1943), n^r 4, verschenen.)

IDEM. Bijnamen. Gentsch Zondagspraatje. Het Laatste Nieuws, 12/9/43.

(Naar aanleiding van het laatste deel van de bijdrage van den heer Lievevrouw over de « Bijnamen der Gentenaars », geeft schrijver eenige aanvullende bijzonderheden over de bijnamen « goelekwekkers » en « papslikkers ».)

VOLKSKLEEDIJ. E. S. Onze oude Volkskleedij. De Vlaming. Geïllustreerd Weekblad, Brussel, LX (1943), n^r van 14/3/43.

(Gegevens over de kleederdracht in de Kempen en in het Vlaamsche Land, over de pijpjesmuts, de « gesteken neusdoeken », de pelerine, de falie, de kapmantel. Twee illustraties.)

VOLKSLIEDEREN. Lattin (Amand de). Het Marktlied. Wat de liedjeszangers zongen. Antwerpen, Standaard-Boekhandel, 1943, 101 blz. Geïllustreerd.

(Zie boekbespreking in *Oostvl. Zanten*, jg. 1944, n^r 2, blz. 48.)

IDEM. Schuyter (Jan de). Over Rolzangers en Rolzangersliederen. Antwerpen-Kapellen, Boekuil- en Karveeluitgaven, 1944, 64 blz. 8 buitentekstillustraties.

(Zie boekbespreking in Oostvl. Zanten, jg. 1944, n^r 4, blz. 100.)

IDEM. Verburt (Osk). Bij den 100st verjaardag van den Gentschen Volkszanger Karel Waerie. Het Morgenrood, XXIII (1942-43), n^r 257, blz. 33-38. Met portret.

(Gegevens meest ontleend aan het werk van Frans Gittens : Karel Waerie, zijn Leven en zijn Werken. Als toemaat twee liederen van K. Waerie : «Klaasavond» en «Niemand heeft verstand in zijn land».)

VOLKSTAAL. Gentsche Taalbloempjes. Eigen Leven voor en door het Personeel van den Grand Bazar, II (1943), blz. 123.

(Een twaalfstal Gentsche uitdrukkingen.)

IDEM. Rutgeerts (A.). Onze Zoetwatervisschen in den Volksmond. Hamer, II, n^r 7 (Juli 1944), blz. 6-7. Geïllustreerd.

(Verschillende volksbenamingen — waaronder Oostvlaamsche — van den blik, den brasem, de baars, den voorn, de pos, den grondel, de stekelbaars, den modderkruiper.)

IDEM. Lievevrouw-Coopman (L.). Het zielken houden. Gentsche uitdrukking. Folkloristische Sprokkelingen, III. Overdruk uit « Het Morgenrood » Gent-Ledeberg, 1944, blz. 14-16. Ook in « Het Morgenrood », XXIII, 1943, n^r 262, blz. 126-128.

(De Gentsche uitdrukking « het zielken houden » ('t sielken êwe) be- teekent zich luidruchtig vermaken en komt voort van : (den feestdag van) St. Gillis houden. S. beschrijft dit verdwenen kinderfeest naar een verslag van Norbert Cornelissen, gedagteekend 2 Sept. 1809 en gericht tot den Prefect der Schelde, en naar een nota van den onderwijzer Bosch.)

VOLKSTYPEN. Lievevrouw-Coopman (L.). Een Vlaamsche Type : Pater Kerckhove. Folkloristische Sprokkelingen. III. Overdruk uit het tijdschrift « Het Morgenrood », Gent-Ledeberg, 1944, 5-13, met portret. Ook in « Het Morgenrood », XXIII, n^r 61 (1944), blz. 99-107, met 4 illustraties, waaronder het bedevaartvaantje van Bergenkruis.

(Korte levensschets van Pater Is. Vande Kerckhove, geboren te Ingelmunster, 15 Juli 1790, gestorven te Gent, 24 Januari 1871, bijgenaamd « de apostel van Vlaanderen ». Interessante mededeelingen over zijn leuke sermoenen en zijn boertige kwinkslagen.)

O. L. VROUW-LEGENDE. Bulck (Marc. Van den). In het Zoete Waasland — Melsele. Toerisme, XXIII, n^r 4 (16 Februari 1944), blz. 29-31. Geïllustreerd.

(Beknopte beschrijving van de voornaamste merkwaardigheden van Melsele. De legende van O. L. Vrouw van Gaverland wordt meegedeeld.)

ZWAARDDANSEN. Verstraete (Eugeen). Gegevens over Zwaarddansen in Vlaanderen. De Speelman V.I.V.O.), zomer 1943, n^r 26, blz. 1-4. Geïllustreerd.

(Nieuwe gegevens over zwaarddansen te of van Kaprijke, Eekloo, Maldegem, St. Niklaas, Ertvelde, Assenede, Waarschoot, Zomergem, Bassevelde, Sleidinge, St. Gillis-Waas, Boechoute, Lembeke, Oost-Eekloo, Bellem, Aalst, Wachtebeke, wat Oostvl. betreft. De gegevens over Eekloo, ontleend aan een artikel van Aug. Van Acker in de « Gazette van Eekloo » (1873), zijn interessant, vooral wat de organisatie van zwaarddansenrgilden betreft; organisatie die herinnert aan die van « De Michielkens » van Tongeren, waarover E. Verstraete ook een artikel, mooi geïllustreerd, wijdde in Hamer, I, n^r 7 (Juli 1943), blz 2-4, onder den titel: De Zwaarddansen van Tongeren.)

BOEKBESPREKINGEN.

Sint-Amandsberg en de Negenmeimarkt, 1540-1940. Gedenkschriften betreffende de geschiedenis en het vroeger uitzicht der gemeente. Drukkerij Snoeck, St. Amandsberg, z. j. (1940), 79 blz. Geïllustreerd. Prijs : 40 fr.

Dit mooi gedrukt boek, geïllustreerd met 12 teekeningen in den tekst en twee platen buitentekst, alsook voorzien van een geschiedkundige kaart van St. Amandsberg door den gezworen landmeter H. De Schrijver opgemaakt naar de gegevens der oude plans van 1534 tot 1855, werd juist bij 't uitbreken van den oorlog uitgegeven bij gelegenheid van het vierde eeuwfeest van Negenmeimarkt, te St. Amandsberg.

Het bevat, benevens een inleidend woord door H. D. S., de volgende bijdragen : J. V. St. Amandsberg, Gehucht van Oostakker; M. V. P., St. Amandsberg, Parochie en Gemeente; Jef Crick, Het Kerkhof van St. Amandsberg, begraafplaats van beroemde mannen; J. D., De Jaarmarkten in de Middel-eeuwen. De oude St. Baafsfoor; J. V. De Negenmeimarkt; Jef Crick, Een beetje Mozaïek of Interview-filmpjes (Geschiedenis en Folklore) over Negenmeimarkt.

Een werk dat alle heemkundigen en folkloristen hoogst zal interesseeren.

F. V. Es.

KEYSER (Dr. P. De). Vacantie-vertellingen uit het Duinenland. Verlucht door Denise. Gent, Uitg. Daphné, 1945, 95 blz. Geïllustreerd. Prijs : 95 fr.

Deze twaalf aantrekkelijke verhalen werden door den auteur geschreven tusschen de jaren 1935-1940 in zijn zomerverblijf te Oost-Duinkerke, voor zijn kinderen en hun vriendjes.

Zij zijn ontleend aan den sagenschat van den Westhoek, meer bepaald van den driehoek Nieuwpoort, Veurne, de Panne, streek van duinen, moeren en krekken, worstelperk van zee, wind en aarde, vroeger hoofdzakelijk bewoond door een noeste, bijgeloovige visschersbevolking en waarvan de machtige abdijs van ter Duinen eeuwenlang het economisch en geestelijk middelpunt was.

Wij hebben hier dus met letterkundige folklore te doen, maar letterkunde en folklore van hooge gehalte, waaraan niet allen kinderen van 10 tot 14 jaar vreugde zullen beleven, maar ook de volwassenen, die nog het geluk hebben, in deze droeve tijden van ruw en neerdrukkend materialisme, de schoonheid van een eenvoudige veldbloem, van een naïef volksverhaal aan te voelen. Tevens wordt in dit boek het oog bekoord door de mooie en passende illustraties, letrines en sluitstukken ontworpen en uitgevoerd door Denise, laureate der Gentsche Akademie voor Schoone Kunsten.

Zeker een werk dat om zijn inhoud, zijn vorm, zijn illustraties door geen enkelen kunstzinnigen fijnproever en folklorist zal willen gemist worden en dat onze Vlaamsche uitgeverij eere aandoet.

F. V. Es.

Zanten

VERHALEN IN SLEUTELTAAL.

In den jaargang 1940 van « Oostvlaamsche Zanten » bladz. 131, gaf ik een viertal voorbeelden van het verhaal in sleuteltaal, de geschiedenis van den man of pastoor die een knecht of meid zocht die « vlug moest zijn van aannemen » of « een goed geheugen hebben » of zoo meer, daar hij voor eene heele boel alledaagsche dingen een zelfverzonnen naam had.

Het einde en het meest interessante gedeelte van het verhaaltje is altijd een berijmd stukje waar al die curieuze namen in door-eengehaspeld worden.

Hier breng ik nu andermaal een viertal varianten van dit specimen van volksletterkunde. Alleen het eindstukje deel ik mede, niet de heele voorgaande geschiedenis, samen met den uitleg van den specialen woordenschat; geschiedenis, die altijd ongeveer gelijklopend is.

1. — Mijnheer de Prograde (Gent).

Dit werd me medegedeeld, zoowel als het volgende, door onzen ijverigen bondsecretaaris, den Heer L. Verlodt, die het van zijn grootmoeder hoorde vertellen. Het ging hier, zegt hij, over een mijnheer de Prograde, die, volgens grootmoeder verklaarde, ergens woonde in de Charlakijnstraat (Gentsche volksche lezing van de Keizer Karelstraat, in het fransch: Rue Charles Quint), en die dus ook « een verstandigen knecht vroeg, die vooral goed van aannemen was ».

Het slot luidt er van als volgt :

Mijnheer de Prograde,
Kom van uw rustade,
Trek aan uw schavuig
En daal van het houtgetuig;
Want, Mijnheer Muilegebas
En Madame Rattegekras
Waren bezig met te beene
Voor de keukenpireene.
Ze liepen door de garande
(Daar ze waren aan 't branden)
Dwars door de plitsplets
Naar het snuffelkot.

Lexicon :

Rustade = het bed;
Houtgestuif = de trap;
Schavuig = de sloffen;
Muilegebas = de hond;
Rattegekras = de kat;
Beene = het vechten;
Pireene = de haard;
Garande = het vuur;
Snuffelkot = het zwijnskot.

Aan te merken dat, in dit geval, er van het in brand steken van een hooischelf of iets dergelijks geen spraak is; wel zegt men « Daar ze waren aan 't branden »; maar hier komt een nieuw element bij namelijk de « plitsplets », de vijver of de wal, in alle geval een waterplas, waar kat en hond doorliepen, en zoo zal wel de brand gebluscht zijn geweest, vooraleer ze 't snuffelkot bereikten.

2. — Mijnheer de Papelade (Gent).

Een tweede variante, ook uit Gent, en insgelijks mij door den Heer L. Verlodt megedeeld :

Mijnheer de Papelade,
Doe aan uw avokaden,
Kom van den hoogen hemel,
Want Iefer Tottegebus
Heeft gevochten met Mijnheer 't Allegebas;
Ze zijn gerold in d'helsche genade
En zijn gevluht naar 't snuftegebuft
En geheel de boel staat in Gloria in Excelsis.

Lexicon :

Papelade = de pastoor;
Avokaden = broek (meervoud omdat er twee
[pijpen zijn]);
Hoogen hemel = de trap of de boven;
Tottegebus = de kat;
't Allegebas = de hond;
d'helsche genade = het vuur;
't Snuffelgebuft = het verkenskot;
Gloria in Excelsis = brand.

3. — Mijnheer en mijn God.

A. Van Dorpe (Broeder Philibert) in zijn « Volksvertellingen » IIe deel, (uitgegeven in den Boekhandel O. L. Vr. Van Lourdes, Oostakker, 1928) geeft op bladzijden 12-15, het verhaal van « De Zeg van een viezen Heer en van een meid die sterk was van onthouden ». Ongeveer de Limburgsche lezing, blz. 132, jg. 1940 aangehaald. Het verhaal geeft weer de gebruikelijke historie, waarbij dan aan de prospectieve huishulp uitleg over den « inheemschen » woordenschat wordt gegeven.

Het slot luidt hier als volgt :

Mijnheer en mijn God,
Staat toch op!
Roept op juffrouw Vanderzoten,
Want de Kale Grijze
Heeft den Naakten en den Blooten
In den Gloria in Excelsis gestooten!
En toen is hij geloopt
Van de klarinnen
Naar de klaruiten.
En nu brandt het van binnen
En het brandt van buiten
En heel de boel staat in Gloria in Excelsis!

Lexicon :

Mijnheer en mijn God = De meester zelf;
Juffrouw Vander Zoten = Mevrouw des huizes;
Kale Grijze = de hond;
Naakten en Blooten = de kat;
Klarinnen = de stal;
Klaruiten = de schuur;
Gloria in Excelsis = het vuur.

4. — 't Verhaal van Geloude.

Mejuffers E. Belpaire en Hilda Ram gaven in hun « Wonderland » 2^e deel, blz. 88, (uitgave Leeslust, Antwerpen, 4^e druk) onder bovengemelden titel het bewust volksvertelsel weer. « Geloude » is de naam van den knecht; ook een door den meester verzonnen naam.

Ditmaal krijgen we volgend slot :

Meester, trek aan
Uwe sleuraan
En kom van Tottegentot
Tot Overgezwem gegaan.
Mijnheer Hassebas heeft Madam Taterbos
In de Gloria gesmeten;
Ze zijn geloopt van den kijkuit in de kaninne
En ze branden van buiten en van binnen!

Lexicon :

Meester = Heer des huizes (ook verplichtende
[benaming])

Sleuraan = de kamerrok;

Tottegentot = de trap;

Overgezwem = de vestibule;

Mijnheer Hassebas = de hond;

Madam Taterbos = de kat;

Gloria = het vuur;

Kijkuit = het venster;

Kaninne = de deur.

5. — Men zie ook in het tijdschrift « Ons Volksleven », 10^e Jg. 1898, blz. 45 het opgeteekende verhaal : « De Knecht met zijn aardige namen ».
6. — Men vergelijkte, ten slotte, hiermede het zelfstandig **Kinderrijmpje** door Amaat Joos medegedeeld in zijn Waasch Idioticon, op blz. 74. Een paar van de woorden uit het verhaal komen er in voor :

A. B. C.

Juffrouw, leidt uw hondje mee,

En laat uw katje thuis

Het zal vangen een vette muis

En juffrouw Katatermuts en Mijnheer Allegebas

Hebben gevochten dat het schrikkelijk was.

Lexicon :

Juffrouw Katatermuts = de kat;

Mijnheer Allegebas = de hond.

Jos. VERMEULEN.

Bondsleven.

ALGEMEENE VERGADERING VAN DEN BOND DER OOSTVLAAMSCH E FOLKLORISTEN

op Zondag 16 December 1945,

in de leeszaal van het Stadsarchief, Abrahamstraat, 13, te Gent, gehouden.

A g e n d a :

1. — Openingsrede door den Heer Fernand VAN ES, voorzitter van den Bond.
2. — Jaarverslag en verslag over de Prijsvraag 1943, Kinderliedjes en Kinder spelen, ten laste van het Alfons De Cockfonds, door den Heer L. VERLODT, sekretaris.
3. — Verkiezing van : 1° Een beheerder in vervanging van den Heer Clem. Trefois. Kandidaat : de Heer Prosper LUYCKX; gewezen beheerder, die nu tijdelijk het ambt waarneemt.
2° Vijf beheerders in vervanging van de HH. Jan Victor DE RAEDT, Prof. Dr. Paul DE KEYSER, Dr. Henri NOWE, Meester Jos. VERMEULEN, uittredend en herkiesbaar en Dr. Gustaaf THIRY, ontslagnemer. Kandidaat : Lodewijk HOSTE.
4. — Jaarverslag door den Heer Julien BOES, penningmeester. Rekening 1944. Begrooting 1946.
5. — Lezing door den Heer Dr. Karel PEETERS, conservator der Musea van Oudheden en Toegepaste Kunst der Stad Antwerpen : De Bibliographie van de Vlaamsche Folklore. Daarna bespreking.

De Sekretaris,
Lodewijk VERLODT.

De Voorzitter,
Fernand VAN ES.

Deze Algemeene vergadering wordt te 10 u., door den Heer Voorzitter Fernand Van Es, als open verklaard, waarna hij de volgende rede uitspreekt :

DAMES EN HEEREN,

Na een scheiding van meer dan twee jaar is het met een dubbel genoegen dat ik U welkom heet op deze algemeene vergadering. Ik dank U zeer voor Uw talrijke opkomst. Het is een groote vreugde voor vrienden — en dat zijn toch alle Oostvlaamsche folkloristen — elkander terug te vinden, vooral na de beroerde tijden, die wij meegemaakt hebben, waarbij ons schip wel erg geschud werd door den storm, maar niet verging, ja, zelfs niet strandde, dank zij vooral de uitstekende stuurman, maar niet verging, ja, zelfs niet strandde, dank zij vooral de uitstekende stuurman, onzen actieven sekretaris, den heer L. Verlodt, die stoer en onvermoeibaar alle winden trotseerde en het roer in stevige handen hield; onzen eersten luitenant, ondervoorzitter Meester J. Vermeulen, die steeds het oog hield op het kompas en van alle winden gebruik maakte om de gevaarlijke klippen te omzeilen; en ten derde onzen kwartiermeester en bootsman, penningmeester heer J. Boes, die, toen de poppen aan 't dansen gingen, er altijd en overal bij was, bakboord of stuurboord, op 't dek of in 't ruim, waar 't grootste gevaar dreigde en lekken te stoppen waren.

En nu wij de vredeshaven binnengezeild zijn, gaat onze gedachte eerst naar degenen die ons ontvallen zijn, gedurende de twee verlopen jaren, naar Griffier Georges Van Loo, Apotheker Pol Stepman, Prof. Karel Verlat, Heer De Backer Jules, numismaat René Ladrière, Prof. Dr. Meir, Mevrouw De Keyser, Mejuffer Helene Piette, schilder en etser Juul De Bruycker, een folk-

lorist met palet en stift, en naar onze zeer getrouwe medewerksters: Mejuffer Augusta De Clercq, uit Geeraardsbergen, en Mevrouw Battaile — Hiel, dochter van dichter Emmanuel Hiel, uit Brussel.

Een passende hulde aan hun nagedachtenis is verschenen of zal verschijnen in ons tijdschrift. Dat zij allen in vrede rusten!

Ik vraag een minuut ingetogenheid om deze trouwe verdwenen vrienden te eeren.

En, Dames en Heeren, nu de storm achter den rug is, past het wel een blik te werpen naar de toekomst en onze verdere werkzaamheden te regelen, want, als echte folkloristen, rusten doen wij niet en werk ligt er genoeg voor den boeg.

Er is een heel plan uit te werken. De vóór den oorlog begonnen **systematische onderzoekingen over allerhande folkloristische verschijnselen in de provincie** dienen hernomen en voortgezet en wij hopen, dat de provinciale en gemeentelijke overheden ons, zooals vroeger het geval was, — ik denk hier b.v. aan de enquêtes over St.-Pieters- en St. Jansvuren en over St. Niklaas, St. Maarten en den Greef, als Kinderpatronen — hun welwillende medewerking zullen blijven verleen.

Meer dan ooit en zoo spoedig mogelijk, dienen deze enquêtes aangevat, want iedere oorlog brengt ook dit verlies bij: de verdwijning van tal van volksche eigenaardigheden en gebruiken. En nu vooral, nu het maatschappelijk leven een sterke neiging vertoont zich meer en meer te standardiseeren, is het onze plicht aan te teekenen, te verzamelen en te redden wat op het gebied van het volksleven nog bestaat en op het punt staat uit te sterven.

Ik denk ook aan de **folkloristische bibliografie**, waarover ik zoo dikwijls reeds gesproken heb, een onmisbaar hulpmiddel voor het beoefenen van de wetenschap, die ons zoo nauw aan 't hart ligt.

Heden zullen wij het geluk smaken den geleerden conservator van het museum van het Vleeschhuis te Antwerpen, den heer Dr. K. C. Peeters, over dit onderwerp te hooren handelen en ik hoop dat de discussie, die op zijn spreektbeurt volgen zal, vruchtbaar zal wezen en menigeen zal aanzetten mee te werken aan de oprichting van dit grootsche monument: de Nederlandsche folkloristische bibliografie. Dr. K. C. Peeters is wel de gepaste persoon om dit werk aan te vatten, maar medewerking is hier toch hoogst geboden, want het gebouw is oneindig groot en menschenkrachten zijn begrensd.

In onze «Zanten» hebben wij een rubriek geopend: **Oorlogsfolklore**, die voorzeker veel succes oogst bij de lezers van ons tijdschrift, maar waarvoor wij nog veel te weinig medewerkers gevonden hebben. Daarbij, op het gebied van oorlogsfolklore, vallen nog andere zaken te zanten dan vertelsels, moppen, raadsels, liedjes, enz., ook voorwerpen allerhande: prenten, kaarten, teekeningen, sluikblaadjes, speciale toestellen, gebruikt in het dagelijksch leven en dikwijls getuigend van veel vernuft bij onze volksmensen, dienen verzameld, bijgeloovige en andere gebruiken in verband met den oorlog aangeteekend.

En dan blijft nog te spreken over onze periodische tentoonstellingen, de uitbreiding van ons Museum en het aanvullen van onze verzamelingen, alsook van onze bibliotheek, waaraan tusschen haakjes gezegd, voortdurend gewerkt wordt. Ik zet de leden aan eens zelf in het Museum te gaan vaststellen hoe in den laatsten tijd, vooral door talrijke aankopen, niettegenstaande de geringe geldmiddelen waarover wij beschikken, onze verzamelingen verrijkt zijn.

Prof. Dr. P. De Keyser en Mr. J. Vermeulen, onze twee opkoozers, hebben op dit gebied wonderen verricht. Daarvoor ontvangen zij hier onzen hartelijksten dank.

Maar onverwijld zou moeten overgegaan worden tot het opmaken van een catalogus voor het museum en voor de bibliotheek.

Vergeten wij ook niet onze voordrachten, die bij onze getrouwe toehoorders het succes mogen blijven genieten, die zij totnogtoe hadden!

U ziet, werk is er genoeg en ik hoop dat Uw bestuur op Uw medewerking zal mogen rekenen om dit werkplan uit te werken.

Gelet op de verhooging der drukkosten en van den prijs van 't papier heeft het Bestuur besloten de bijdrage voor het lidmaatschap te brengen op 40 Fr. Ik geloof dat deze verhooging niet overdreven is, daar het een patent feit is

dat de tegenwoordige bijdrage van 15 Fr. veel te gering was, daar geen enkel tijdschrift van de gehalte van Oostvlaamsche Zanten tegen dien prijs is geen enkel land uitgegeven wordt. Daarbij Oostvlaamsche Zanten zal opnieuw met zes nummers verschijnen. Ik ben dan ook vast overtuigd, dat deze verhooging ons geen leden zal doen verliezen, integendeel dat dezen het feit zullen waardeeren, dat wij gedurende de laatste oorlogsjaren geen verhooging van bijdrage hebben ingevoerd, hoe berooid ook onze kas dikwijls was.

En dit nog om te eindigen : Beste Oostvlaamsche folkloristen, mijn vrienden, maakt propaganda voor Uw Bond. Er zijn nog schoone dagen voor hem weggelegd!

Na deze knappe uiteenzetting met hare suggesties verleent de voorzitter het woord aan den Sekretaris die als volgt het jaarverslag voordraagt :

MEVROUWEN, MIJNE HEEREN,

De redenen, die ons vorig jaar dwongen geen algemeene vergadering samen te roepen, uit den weg geruimd zijnde, voelen wij ons overgelukkig U hier eindelijk weer samen te zien om U mondeling de werking van den Bond in den loop van 1945 mede te deelen.

Niettegenstaande eenige leden niet meer aanbetaalden en aan anderen geen kwijschrift meer werd aangeboden, omdat wij ze als onwaardigen aanzien, kunnen wij U melden dat ons ledental, door nieuwe toetredingen, hetzelfde is gebleven als vóór den wereldstorm.

Dit mogen wij als meer dan bevredigend aanzien en dat laat ons ook toe de toekomst hoopvol te gemoet te gaan.

Over onzen financiëelen toestand zal onze nieuwe penningmeester U wellicht een en ander verklaren. Iets kunnen wij U toch mededeelen, namelijk dat wij van het Ministerie van Openbaar Onderwijs en het Provinciaal Bestuur van Oost-Vlaanderen de gewone subsidies voor 1945 mochten in ontvangst nemen.

Met onze uitgaven hebben wij een tijdje gesukkeld, bij gebrek aan papier, maar dat komt weldra gansch in orde.

Zoo zijn wij er reeds in gelukt den jaargang 1944 gansch af te werken. De twee ontbrekende nummers werden, namelijk, aan de leden toegezonden. Daarin werden opgenomen :

Kiekenpoost redivivus, door Prof. Dr. Paul De Keyser.

Heiligenvereering in Fransch Vlaanderen, door Eerw. Heer Gabriël Celis.

Het Gentsche Pierken en Arlekijn, door Prof. Dr. Paul De Keyser.

Kerkpatronen, bedevaartplaatsen en devotieoorden in Vlaanderen (6^e vervolg), door Advokaat Jos. Vermeulen.

Wat de Brusselsche Ketjes achter de politie roepen, door Mevrouw Laura Battaile-Hiel.

Verslag prijskamp 1943 Alfons De Cockfonds, Kinderliedjes en Kinderspelen. Daarbij *Zanten, Oorlogsfolklore, bibliographie, In Memoriam's*, enz.

Voor 1945 stellen wij ons voor een jaarboek uit te geven van ongeveer 125 bladzijden Dit zal U schadeloos stellen voor jaargang 20 en zoo kunnen wij, weer regelmatig, ons tijdschrift laten verschijnen.

Maar koken moet kosten en, zooals onze voorzitter het U zoo even zegde, hebben wij ons verplicht gezien het lidmaatschap op fr. 40 te brengen, dit te rekenen met 1946.

Wij zullen echter trachten, zoo de voorraad en de prijs van het papier het toelaten, U, zooals voorheen, 6 nummers per jaar van ons tijdschrift te bezorgen.

Wij nemen de gelegenheid te baat om er nogmaals uw aandacht op te roepen dat wij nog eenige exemplaren in voorraad hebben van :

Mevrouw L. Battaile-Hiel : *Kinderspelen en Liedjes uit het Land van Dendermonde* tegen fr. 70 (luxe uitgave) en fr. 50 (gewone uitgave).

Emiel Andelhof : *Dit is die Excellente Kronyke van de Brahmisten* (studie over het teerlingspel) fr. 14.

De Magie van het Poppenspel (prachtig geïllustreerd), voor de leden fr. 32, voor de niet-leden fr. 35.

Advokaat Jos. Vermeulen : *De Groei en de Bloei van de Artevelde figuur in de Vlaamse Volksziel*, fr. 36.

Fernand Van Es : *Waesch Sagenboek* (Alfons De Cockprijs 1942), fr. 65 voor de leden en fr. 70 voor de niet-leden.

De bestellingen zijn over te maken door storting op P.C. van den Bond der Oostvlaamse Fokloristen 969.46.

Wij hopen, in den loop van 1946, in de mogelijkheid te verkeeren de beide geprimeerde werken van den prijskamp 1943, namelijk **Kinderspelen en liedjes in het Waasland**, door den Heer Marcelijn De Wulf en **Kinderspelen en liedjes uit het land van Geeraardsbergen**, door wijlen Mejuffer Augusta De Clercq, te kunnen uitgeven. Zij verdienen het ten volle.

De voordrachten ingericht door den Bond, in samenwerking met de bestuurscommissie van het Museum voor Folklore, werden gedurende de Winterperiode 1944-45 geschorst, bij gebrek aan brandstof om de conferentiezaal te verwarmen.

De Zomercyclus werd echter op 29 April 1945 ingezet en wij hoorden achtereenvolgens

Op 29 April :

Verlovingen en Huwelijken in vroegere eeuwen, door den Heer Dr. Henri Nowé, stadsarchivaris en medebeheerder van den Bond.

13 Mei :

De Mariaverering bij de Rederijkers, door den Heer Drs Antonin Van Elslander, assistent aan de Universiteit.

27 Mei :

Over Vervalschingen, door Prof. Dr. A. J. J. Van de Velde, Hoogleraar.

24 Juni :

De Vleermuis in het Volksgeloof en in het Volksgebruik, door den Heer Fern. Van Es, voorzitter van den Bond.

5 Augustus :

Het Tooneel in de Straat, door den Heer Julien Boes, adjunct-archivaris en conservator van het Museum voor Folklore.

19 Augustus :

St. Patricius' vagevuur, door den Heer Advokaat Jos. Vermeulen, voorzitter der Bestuurscommissie van het Museum.

2 September :

St. Joris en zijn Draak, (met lichtbeelden) door den Heer Jan Victor de Raedt, medebeheerder van den Bond.

16 September :

De Volksdans en zijn oorsprong, door den Heer Roger Goethals en demonstraties door den dansgroep « Socialistische Jeugd », Gent.

Deze voordrachten werden zeer goed bijgewoond en al de sprekers, zonder onderscheid, oogstten een meer dan verdienden bijval.

Wij zouden dan ook aan onzen plicht te kort komen moesten wij ze hier niet van harte danken voor de offervaardigheid waarmede zij zich ten dienste van ons publiek stelden en de wijze waarop ze aan de leergierigen hun wetenschap overmaakten.

De Wintervoordrachten zijn op 2 dezer aangevangen met eene lezing van den Heer Fern. Van Es, onzen geliefden voorzitter, die met zijne gekende bevoegdheid sprak over **Nederlandsche Schatsagen**.

Verder mogen wij nog vast rekenen, buiten den Heer Dr. Karel Peeters, die ons heden de eer en het genoegen verschaft als feestredenaar op te treden,

op de medewerking van Mejuffer Roza Minnaert en de Heeren Lodewijk Hoste, Jules Pieters, Dr. Henri Nowé, V. Speeckaert, Drs Marcel Daem, Julien Boes en de Volksdanscentrale voor Vlaanderen, onder leiding en met voordracht van den Heer Carol Hoste.

Van den dienst der Naschoolsche Werken werden onze voordrachten be-
dacht met een tegemoetkoming van fr. 1.320. Dit bewijst ten volle dat onze
conferenties door het Ministerie van Openbaar Onderwijs naar waarde worden
geschat.

Van de stad Gent ontvingen wij regelmatig de voorschotten voor de op-het-
budget-voorzien som als steun voor het Museum, maar ongelukkig genoeg
tot nu toe ontvingen wij nog niets van het Ministerie voor dezelfde instelling.

De poppenspelen, gedurende het Zomerseizoen in het Museum gehouden,
beleefden het gewoon succes en op 25 Augustus richtten wij ten voordeele der
Kweekelingen van de Jongensweezenschool een galavertooning in van « Geno-
veva van Brabant ».

Deze werd opgeluisterd door een keurgroep van muzikanten der Harmonie
dezer kweekelingen.

De totale ontvangst, 't zij fr. 1.500, werd den Heer Bestuurder ter hand
gesteld.

Hier wil ik een oogenblik blijven stil staan bij de uitbreiding die ons Museum
genomen heeft.

De ruimte, welke nu ter beschikking staat, is niet voldoende meer om ons toe
te laten nog langer de poppenspelen in dit lokaal te laten plaats grijpen,
zonder het bezoek aan het Museum zelf te belemmeren. Wij zien dan ook
naar een geschikt lokaal uit, niet te ver afgelegen natuurlijk; om er het door
het Gentsch publiek zoo gegeerd « Spelleke » te laten verder leven en groeien.

De aankoopcommissie werkt onverdroten verder en in de laatste maanden
werden heel wat interessante voorwerpen aangekocht. In eene der eerstkomende
nummers van Oostvlaamsche Zanten zullen wij de laatste aankopen mede-
deelen, waaronder zich eene prachtige verzameling waaiers, een spinmolen,
een haspelmolen, een relikwieschrijn, een uithangbord, enz. bevinden.

Een woord van dank aan de HH. Prof. Dr. Paul de Keyser en Advokaat
Jos. Vermeulen, die zich noch tijd noch moeite sparen om de voorwerpen,
dienstig voor het Museum, op te sporen en, in de maat van het mogelijke, aan
te koop en, zal, meen ik, hier wel van pas zijn.

Wij zijn hen veel verschuldigd en een « merci » uit ganscher hart is het
minste dat wij hen geven kunnen.

De Heer Dr. Gust Thiry, medestichter van den Bond, heeft als beheerder
ontslag genomen, daar het hem, door beroepsbezigheden belet, onmogelijk is
de zittingen bij te wonen. Met spijt hadden wij moeten vaststellen dat hij sinds
jaren niet meer aanwezig was op onze vergaderingen, maar toch zien wij hem
niet graag heengaan.

Misschien komt wel eens een dag, waarop hij over meer tijd zal beschikken
en dan open wij hem weer in ons midden, aan de Bestuurtafel, terug te zien.

Heden wordt in zijne vervanging voorzien. Zijn vermoedelijk opvolger is
ook een leerkracht en wij zijn er van verzekerd dat hij het vertrouwen, dat
wij in hem stellen, niet zal beschamen.

Mevrouwen, Mijne Heeren, dit was nu, zoo bondig mogelijk verteld wat er
gedurende het jaar 1945 in den Bond omging en ik meen dat ik nu kan sluiten
met het gewoon verzoek: Maakt propaganda voor den Bond, zijn tijdschrift,
zijn conferenties, zijn bibliotheek en zijn kind, het Museum voor Folklore,
met zijn poppenspelen.

De Sekretaris: L. VERLODT.

Na een woord van dank vanwege den voorzitter aan den Sekretaris voor
zijn verslag en zijn werkzaamheid, werd hem opnieuw het woord verleend en
ging hij volgenderwijze voort:

Nu blijft mij nog een aangename taak te volbrengen namelijk, U het verslag
voor te lezen over den prijskamp 1943 door de zorgen van den Bond, ten laste
van zijn Alfons De Cockefonds, ingericht.

(Dit verslag verscheen reeds in extenso in N^r 4, 1944 van Oostvlaamsche Zanten, waar wij den lezer dan ook naar verwijzen).

Tot ons elk spijt moesten we betreuren dat onze eerste bekroonde : Meijuffer Augusta De Clercq inmiddels overleden was(1). De tweede bekroonde, de Heer Marcellin De Wulf van St. Niklaas, was op de vergadering aanwezig en mocht de welverdiende gelukwensen van voorzitter en vergadering in ontvangst nemen.

Daarna werd overgegaan tot punt 3 van de dagorde, de gedeeltelijke vernieuwing van den beheerraad :

Werden achtereenvolgens verkozen :

- 1° de Heer Prosper LUYCKX, gewezen beheerder, in vervanging van den Heer Clement Trefois.
- 2° de HH. Jan Victor DE RAEDT, Prof. Dr. Paul DE KEYSER, Dr. Henri NOWE en Meester Jos. VERMEULEN, uittredend en herkiesbaar.
- 3° de Heer Lodewijk HOSTE, leeraar, in vervanging van Dr. Gustaaf Thiry, uittredend maar ontslagnemer.

Hier valt op te merken dat er geen andere kandidaten werden voorgedragen dan die door den beheerraad zelf voorgesteld, zoodat al deze kandidaten door den voorzitter, die ze in een kort woord geluk wenschte, als verkozen werden verklaard.

Heer Julien BOES gaf alsdan lezing van zijn jaarverslag, met rekening 1944 en begroting 1946 waaruit blijkt dat de financieele toestand van den Bond zeer gezond is.

Om te eindigen vergastte de Heer Dr. Karel C. PEETERS, conservator der Musea van Oudheden en Toegepaste Kunsten der Stad Antwerpen, ons op eene goed doordachte en zaakrijke lezing over :

De Bibliographie van de Vlaamsche Folklore.

Na een hulde gebracht te hebben aan het werk door den « Bond der Oostvlaamsche Folkloristen » geleverd, op bibliographisch gebied, geeft spreker een overzicht van wat in andere landen op dit gebied werd verwezenlijkt.

Van de Vlaamsche Folklore bestaat nog geen volledige bibliographie. Aug. Gittée in 1886, Alfons De Cock in 1906 en anderen hebben oproepen gericht tot de folkloristen, doch telkens zonder resultaat. De grootsch opgevatte « Volkskundige Boekenschouw » van Dr. L. De Wolf (sedert 1908 als bijblad van « Biekorf ») werd, na twee jaar, opgegeven. Sedertdien werd geen enkele ernstige poging meer ondernomen tot de Bond der Oostvlaamsche Folkloristen het initiatief nam eener « Bibliographie van de Vlaamsche Folklore » (1926), later teruggebracht tot een « Bibliographie over de Volkskunde van het Oude Graafschap Vlaanderen ». De resultaten, die bevredigend waren, leidden tot een bibliographie (op fiches) die, aangevuld door Prof. Apers, thans berust in de Universiteitsbibliotheek, te Gent.

Vanaf 1939 geeft de Nationale Commissie voor Folklore een jaarlijksch bibliographisch overzicht.

Zooals de « Volkskundliche Bibliographie » van den Zwitser Hoffmann-Krayer (sedert 1917) — thans voortgezet door P. Geiger — wordt aangevuld door de Volkskundige Catalogus der Koninklijke Bibliotheek te Den Haag (Dr. Byvanck en Meijuffer Schouten), zoo moet bij ons een « Folkloristische Bibliographie » tot stand komen, die loopt over de periode 1800-1938, om dan jaarlijks te worden aangevuld door de Nationale Commissie.

Dr. Peeters stelt voor, dat de 12.000 steekkaarten, die door hem werden verzameld, zouden dienen als kern eener « Bibliographie van de Vlaamsche Folklore ». Hij doet beroep op enkele bevoegde medewerkers (folkloristen) om behulpzaam te zijn bij het excerpeeren van tijdschriften.

Deze bibliographie zal ingedeeld worden volgens een systeem dat, steunend op dat van Hoffmann-Krayer, toch merkkelijk verbeterd is. Het is een systeem

(1) Zie « In Memoriam » in Oostvl. Zanten, 19 jg. 1944, blz. 103.

dat de voordeelen heeft van het stelsel Byvanck (Den Haag), doch dat tevens aansluit bij de Internationale (Zwitserische) Bibliographie.

De indeeling, door de Nationale Commissie gebruikt, kan zeer gemakkelijk hierbij worden aangepast.

Na het probleem te hebben gesteld der uitgave van indexen op de (verdwenen) folkloristische tijdschriften, deelt spreker mede, dat in elk geval binnen afzienbaren tijd, de « Bibliographie van de Vlaamsche Folklore » zal gepubliceerd worden.

Dit geleerd en flink gedocumenteerd referaat, dat veel succes beleefde vanwege een aandachtig publiek, werd gevolgd door eene gedachtenwisseling, waaraan deelnamen de HH. Van Es, Prof. Dr. Apers, Prof. Dr. Paul De Keyser, Meester Jos. Vermeulen en Lode Verlodt, en waaruit veel goeds voor het verwezenlijken van Dr. Karel Peeters' project zal voortspuiten.

Wij danken hier van harte de verschillende sprekers voor hunne mededeelingen. Maar wij zijn vooral den Heer Dr. Karel Peeters veel verschuldigd voor de prachtige manier waarop hij zijn onderwerp heeft behandeld. Met zijn, op het eerste zicht, dor thema heeft hij ons allen ten zeerste geboeid en wij zijn gelukkig hem als feestredenaar te hebben uitgenoodigd.

Deze buitengewoon welgelukte Algemeene Vergadering werd, na een woord van dank aan allen en een warme hulde aan den Heer Dr. Peeters, vanwege den Voorzitter, te 12,30 u, als gesloten verklaard.

De Sekretaris : Lod. VERLODT.

ALFONS DE COCKFONDS.

PRIJSVRAAG 1947.

over « De Folklore van het Paard in België ».

De Bond der Oostvlaamsche Folkloristen schrijft in 1947, ten laste van zijn Alfons De Cockfonds, de volgende prijsvraag uit :

Gevraagd wordt :

Een in het Nederlandsch geschreven studie van ten minste 64 blz. van 42 regels met 62 letterteekens over :

DE FOLKLORE VAN HET PAARD IN BELGIE.

(inzonderheid de paardenommegangen en -zegeningen, de paardejaarmarkten en hun gebruiken, het paard in de uithangborden en als gebakvorm).

Enkel handschriften, leesbaar geschreven of getypt, van nog niet uitgegeven studiën komen in aanmerking.

De auteur zet zijn naam niet op zijn werk, hij voorziet het echter van een kenspreuk, die hij, met opgave van naam en woonplaats, gesloten in een omslag, met dezelfde spreuk als opschrift, herhaalt.

De manuscripten moeten vóór 31 December 1947 gestuurd worden naar den Heer Lodewijk Verlodt, sekretaris van den Bond der Oostvlaamsche Folkloristen, Zalmstraat, 69, te Gent, onder vermelding :

De Folklore van het Paard in België — Prijsvraag 1947

De uitgeloopte prijs bedraagt 1.500 fr. In geval geen enkel werk aan de vereischen voldoet, kan de jury aanmoedigingspremiën toekennen.

Het bekroonde werk wordt eigendom van den Bond der Oostvlaamsche Folkloristen.

De beslissingen van de jury zijn zonder beroep.

De Sekretaris,
L. VERLODT.

De Voorzitter,
F. VAN ES.

IN MEMORIAM.

René Ladrière.

Gent, 2 Januari 1876 — 31 December 1944.

Op 31 December 1944 stierf ons medelid, de bekende Gentsche numismaat René Ladrière.

Hij werd geboren te Gent den 2ⁿ Januari 1876, studeerde aan de Rijksnormaalschool aldaar, fungeerde als onderwijzer te Waregem en sedert 1896 in zijn geboortestad.

Hij wijdde zich eerst aan de kinderliteratuur en publiceerde in het wekelijksch jeugdblad « Ons Blaadje », van zijn vriend A. Bogaerts, enkele artikels en eenvoudige kindergedichten, maar in 1901, toen A. Bogaerts het onderwijs verliet om hoofdredacteur van « Vooruit » te worden, verdween « Ons Blaadje », naar ons weten het eerste kindertijdschrift in Vlaanderen. Verder schreef Ladrière ook korte letterkundige bijdragen en gedichten in Gentsche bladen en in « De Volkseeuw », dat te Brugge verscheen.

Maar hij zou zich weldra ontpoppen als een hartstochtelijk numismaat. Gent heeft in de vorige en in het begin dezer eeuw vele verdienstelijke beoefenaars der munt- en penningkunde gekend. Ladrière, die er één der knapste onder was, heeft ze trouwens piëteitsvol herdacht in zijn « Galerij van Gentsche Numismatiekers », galerij van drie en dertig personen, die zich in Vlaanderen's hoofdstad hebben onderscheiden als verzamelaars van munten en penningen en studiën over numismatiek hebben gepubliceerd.

Vele bijdragen over munt- en penningkunde liet hij verschijnen in het Zondagsblad van « Vooruit », in « l'Éveil », « Ontwaking », « De Koolkappers », « Groote Snoeck's Almanak » en in onze mededeelingen « Oostvlaamsche Zanten », hierin namelijk :

Numismatiek en Folklore, V, 1930, blz. 92-93;

Penningsoorten en hun folkloristische Openbaringen, VIII, 1933, blz. 97-109;

De Draak op Zwier, IX, 1939, blz. 120-121;

Volksbenamingen in de Muntkunde, XII, 1937, blz. 118-120;

Strooi- en Zaaigeld, XIV, 1939, blz. 164-165.

Hij schreef in beide landstalen verschillende afzonderlijke werken, bijna alle over numismatiek. Wij laten hier de lijst ervan volgen :

- 1) *Les Monnaies historiques de la Belgique indépendante*, (vlugschrift), Gent, 1919;
- 2) *Elk het zijne* (revue-vaudeville), Gent, A. Buyens, Poel, 1922;
- 3) *Rare Bloemen* (bundel humoristische gedichten), Gent, A. Buyens, Poel, 1928;
- 4) *Beknopte Muntgeschiedenis der stad Gent*. Gent, R. De Paepe, 1933;
- 5) *Mes Heures de Loisir. Curiosités numismatiques*. Editions « La Gerbe », Gent, Snoeck-Ducaju en Zoon, 1938;
- 6) *Galerij van Gentsche Numismatiekers en penningkundige folkloristische Wetenswaardigheden*. Gent, Snoeck-Ducaju en Zoon, 1940;
- 7) *Gentsche locale Geschiedenis. Lodewijk Roelandt en François Laurent*. Gent, Snoeck-Ducaju en Zoon, 1941;
- 8) *Miscellanea* (Wetenswaardigheden, verhandelingen, geschiedkundige brokjes, anekdoten en verhaaltjes, numismata, poëzie, la page du français). Gent, Snoeck-Ducaju en Zoon, 1943.

Wij zullen de nagedachteⁿis van dien bescheiden, maar toch verdienstelijken letterkundige, numismaat en folklorist in eere houden.

F. V. Es.

Mevr. wed. Hipp. Van den Abeele (1849-1946).

Op 9 Januari 1946 overleed te Nazareth in haar 97^e levensjaar wed. Hipp. Van Abeele, geboren Augusta Damman, moeder van E. H. Alberik Van den Abeele, medewerker aan Oostvlaamsche Zanten. Zij was een sterke vrouw naar ziel en lichaam. Geboren te Waregem op 14 Jun 1849, was zij flink op weg om honderd jaar te worden. De Heer heeft er anders over beschikt. Zij ruste in vrede.

J. V.

Mevrouw Laura Hiel.

Brussel, 17 Dec. 1859 — Schaarbeek 28 Oct. 1945.

Onder steenen koud als ijs,
Rusten herten zacht en zoet;
Rusten geesten waar en wijs
Die voor ieder waren goed!

Em. HIEL.

De « Bond der Oostvlaamsche Folkloristen » heeft een zwaar verlies geleden door het afsterven van zijn getrouw lid en medewerkster, Mevrouw Laura Hiel. Alhoewel geboren te Brussel den 17ⁿ December 1859, was deze derde dochter van Dichter Emanuel Hiel met hart en ziel verknocht gebleven aan de heimat van haar Vader, het Land van Dendermonde, en het was als zoodanig dat zij zich Oostvlaamsche folkloriste voelde. Van kindsbeen af was Laura Hiel zeer begaafd. Zij volbracht schitterende studiën in het Instituut Gatti de Gamond te Brussel en werd aldaar onderwijzeres op haar achttiende jaar. Gansch haar studie was Fransch, immers in haar jeugd bestond nog geen enkele Vlaamsche school, zelfs geen Vlaamsche cursus in de hoofdstad van België. Het huisgezin, waarin ze opgroeide, was echter Vlaamsch en haar jeugderinneringen laten ons toe een blik te slaan op het Vlaamsche letterkundig en artistiek leven te Brussel in de jaren '60 en '70 van de vorige eeuw.

We laten haar even aan het woord : « Mijn jonge ouders bleven met hun talrijke kinderen te Brussel kind en speelden er gaarna mede: van de wieg af werd er gezongen. 's Zondags en op verjaringsdagen (en er waren er veel) was het immer feeststemming, omdat Vader dan thuis was. Zusjes en broertjes richtten samen feestjes in met zang, dans, tooneelspelletjes, al spelen die ze zelf uitdachten om Vader gelukkig te maken. Het huis van Dichter Hiel was de zoete inval van al de bekende Vlamingen van dien tijd of liever de lichtende toorts die al de Vlamingen aanwakkerde in den strijd voor Vlaandrens recht en bestaan. Uit Holland kwamen er ook vrienden op bezoek : Dichter Heye, de Burgemeester van Vlaardingen, Albertdingk-Thijm en anderen. En hoe lief hadden de kinderen Hiel niet den goeden Hendrik Conscience, die hen schoone vertelsels vertelde, met hen wandelen ging, en al deed wat hen plezier kon doen.. en dan Frans De Cort, die zijn « Zing-zang » — liedjes kwam zingen, hij solo, Hiel en zijne kinderen het Chorus, ook de vroolijke Julius Hoste (vader), toen jonggezel, die met hen en dichter Hiel rondansten en perten speelden in het plat gelooopen hoveken, waarin touter en klimmasten zwierig gebruikt werden door de groote en kleine kinderen.

Er kwamen ook : Prof. Alfons Willems, vader van Leonard Willems, al de jonge schrijvers van 1860 en later : Charles De Coster, Isidoor Teirlinck, Raymond Stijns, Jan van Droogenbroeck, Theophiel Coopman, Gentil Anthéunis, Edmond De Geest, Cornette Sr., Omer Watez, Gittens, Van de Zande, Nestor de Tière, Aug. Hendrickx, Jan Van Rijswijck, Frans Reinhard, Raf. Verhulst, Willem Gijssels, A. Rodenbach, L. Opdebeek, Louis en Emiel De Veen, verder nog de toondichters : Peter Benoit, die in een brief, bewaard in het Museum voor Vlaamsche Letterkunde te Antwerpen, schreef : « O, Emanuel, een paradijs op aarde : de familie van Hiel kon ik alléén aan die andere familie (de Composelice) vergelijken omdat bij U te huis ook die zelfde idealiteit en verhevenheid heerscht onder allen », dan August Gevaert, Miry,

Paul Gilson, Servais, Tinel, Willem De Mol, Huberti, Joost De Mol, Van Gheluwe, Jan Blockx, Mestdagh, Tilman, Jan van den Eeden, Florimond van Duyse, Van Hoey. Ook de schilders ontbraken niet : Lieven De Winne, Verwee, Frans Courtens, de broeders De Vriendt, de broeders Verhaes, Frans Meert, Lieven Heremans, Willem Bataille, evenmin als de beeldhouwers : Paul De Vigne, J. Dillens, Vander Stappen, G. Eeckout.»

Het was met een der jonge, talentvolle schilders van toen : Willem Bataille, dat Laura Hiel in het huwelijk trad.

Daardoor zette zij, de artistieke traditie van haar gelukkig vaderhuis voort, steeds vol idealisme, afkeerig van hebzucht en eigenbelang, bescheiden, doch steeds stralend van geestdrift voor het schoone en het goede. Een groote vereering van haar vader, Dichter Emanuel Hiel, bleef haar insgelijks steeds bij. Voor haar en voor de familie Hiel en aanverwanten was Hiel de ideale voorstander van de Vlaamsche rechten, de dichter en menschenvriend, maar bovenal de liefhebbende, goede, brave Vlaamsche familie vader, die door kout en lied de ware gezelligheid doet heerschen in de huiskamer.

In hem zag zij den idealen opvoeder van de Vlaamsche familie, waarin een traditie van feestcultuur, van zang en muziek, in eer wordt gehouden, en tevens den idealen democratischen Vlaming met een hart vol medelijden voor de havelooze eenvoudige menschen, die hij nog het best wou helpen door zijn voorbeeld van bewust en strijdend flamingant. Laura Hiel heeft haar steentje willen bijbrengen tot die opvoedende taak van de Vlaamsche Beweging, zooals haar vader die zag, nl. door de jeugd en het volk de Vlaamsche volksliederen te leeren kennen en te leeren zingen. Toen zij vaarwel zei aan het onderwijs van de hoofdstad, waarin ze langzamerhand het Vlaamsch tot zijn recht had zien komen dank zij de Vlaamsche pioniers van Brussel als haar vader en Julius Hoste Sr., begon pas haar taak als folkloriste. Vóór ze lid werd van den Bond der Oostvlaamsche folkloristen, had ze reeds wel een en ander gepubliceerd, bijv. versjes en vertalingen van Carmen Sylva's Jekovah in « Flandria » en « Vlaamsch en Vrij », bekende Vlaamsche letterkundige weekbladen, maar eerst nu, op den drempel van haar rusttijd, gaat ze stelselmatig aan het werk, aan het zanten, het schiften en het verzamelen.

In 1928 verschijnt : « Liederens voor kleine en groote meisjes » (Uitgeverij Hessens, Brussel), in 1931 « Kinderspelen en liederen uit het Land van Dendermonde » (uitgave van den Bond der Oostvlaamsche Folkloristen).

In 1932 wordt ze lid van de Commissie van het Oude Volkslied (Ministerie van Openbaar Onderwijs), waar ze voortreffelijk opzoekings- en klasseeringswerk heeft verricht, zoowel voor het Franschtalig-Brusselsch als voor het Vlaamsch materiaal De lof, haar toegebracht door den secretaris van de Waalsche sectie van de Commissie, de H. R. Pinon, geldt ook voor de Vlaamsche afdeling : « Nous aimons relire le fruit de ses recherches si probes, si riches, si émouvantes, quand on pense à l'amour qu'elle y a mis, à la ferveur avec laquelle elle constitua ses inestimables dossiers, à la foi qu'elle portait en l'art populaire. »

In opdracht van de Commissie van het Oude Volkslied verschenen reeds vier deelen (1940-43) van haar verzameling : « Zing Mee » (Uitgevers : Gebroeders Schott, Brussel), 1e deel : voor kleine en groote meisjes; 2e deel : voor kleine en groote jongens; 3^e deel : van de wieg tot den kindertuin; 4^e deel : kinderkalender. Het 5^e deel kon niet verschijnen wegens de oorlogsomstandigheden : gebrek aan papier, het zal de liederen uit den huiskring, balladen en andere liedjes, bevatten.

In het archief van de Commissie berust nog heel wat van haar hand, o.a. 100 folkloristische kinderliedjes in het Brusselsch-Fransch en in het Waalsch, Brusselsche straatroepen en arbeidsliederen. Laat ons hopen dat hare zanten eens integraal mogen verschijnen!

In 1935 gaf ze bij de uitgeverij Dogilbert te Brussel nog een bundeltje kinderliederen uit : « Voor onze kleuterken », maar wat haar voor de letterkundige geschiedenis van het Vlaamsche land ter eere strekt : in 1934 gaf zij, op haar kosten, met de medewerking van haar broeders en zusters : Mevrouw M. Davreux-Hiel, M. en Mw. De Veen-Hiel, de HH. Herman en Willem Hiel,

bij de uitgeverij Hessens, Brussel, de « Volledige Werken van Dichter Emanuel Hiel », in zes deelen uit.

Deze begaafde, edele en nederige vrouw heeft gearbeid, ja, gezwoegd tot de laatste ure, die haar werd gegund.

We buigen eerbiedig en ontroerd voor zulk een voorbeeld van idealisme en kinderliefde. Ze werd in 1936 tot Ridder benoemd in de Leopold II orde en in 1939 Ridder in de Kroonorde. Ze was daar kinderlijk tevreden mée, omdat men van hooger hand haar verdienste waardeerde, maar de hoogste voldoening, die ze smaakte, was haar onverdroten zantersarbeid en de vruchten, die ze ervan mocht plukken: de herleving van het volkslied op de lippen van haar teergeliefde volk. Van de wieg tot het graf heeft het Lied haar schoon, arbeidzaam leven begeleid!

Ze overleed den 28 October 1945 te Schaarbeek-Brussel, betreurd door allen, die haar gekend hebben. Haar naam en haar werk zullen voortleven in de geschiedenis van het Vlaamsche Lied en van de Folklore!

P. D. K.

Julius De Bruycker (1870-1945).

Julius De Bruycker was sedert de eerste folklore-tentoonstelling van den Bond der Oostvlaamsche folkloristen in 1928 lid geworden van onze vereeniging van folkloristen.

Hij was één van diegenen, wiens aansluiting ons verhief in de oogen van het groot publiek en van de openbare besturen, want wie meer dan hij was in 1928 op plastisch gebied de geniale verpersoonlijking van de Gentsche folklore-kunst.

De Bond is hem dan ook, bij zijn overlijden in 1945, een tol van dankbaarheid verschuldigd en verzocht onzen eere-voorzitter Prof. P. De Keyser den folklorist Julius De Bruycker te herdenken in een bijdrage over de Gentsche folklore in het werk van den afluivige(1). Geboren te Gent, den 29^u Maart 1870 bracht J. De Bruycker gansch zijn leven te Gent door. Als de torens van de Arteveldstad had hij hier zijn grondvesten. Begonnen als behanger-tapissier in het centrum der oude stad en na studie aan de Koninklijke Academie van Schoone Kunsten, ontpopte hij zich van af 1900 als rasartiest. Zijn eerste tentoonstelling te Gent dagteekent van 1902. Ze kende waardeering en bijval bij de kenners en sedert dien tijd is zijn opgang als kunstenaar, als aquarellist en vooral als etser, steeds crescendo gegaan. Gedurende den Wereldoorlog I (1914-1918) verbleef hij in vrijwillige ballingschap te Londen, waar hij den grooten Engelschen etser Brangwyn ontmoette. Van 1918-1940 is hij terug honkvast te Gent, waar hij een buitengewoon vruchtbare bedrijvigheid op het gebied van de etskunst aan den dag legt.

Hij was leeraar in de etskunst aan het Hooger Instituut voor Schoone Kunsten te Antwerpen. Hij overleed te Gent op 5 September 1945(2).

De Redactie.

HET CURIEUS EN VERMAKELIJK NAMENBOEK.

Het « Curieus en Vermakelijk Namenboek » van Emile Andelhof is ook apart verschenen in de reeks van onze extra-uitgaven. Men kan het bekomen tegen 10 fr. het exemplaar. Een mooie brochure van 48 bladzijden.

(1) Zie hiervoor op bladz. 17.

(2) In de Registers van den Burgerlijken Stand te Gent, staat hij ingeschreven als « Julianus » De Bruycker.

Oorlogsfolklore

Het Rundstedt-offensief.

Een Vlaming in Zuid-Beieren te werk gesteld, had in den Winter 1944 een gans weten te bemachtigen, en zou ze met zijn vrouw oppeuzelen. Maar hoe ze volgens de regels der kunst der slachten, wist hij niet. Hij vroeg dan maar een kapmes aan zijn hospita, en 't vette beestje werd simpelweg onthoofd. Na deze operatie, bleef het koplooze beest nog een tijdje napreutelen en vinnig bewegen, tot het het voorgoed opgaf.

Komt eenige weken later het Rundstedt-offensief in de Ardennen, en de hospita was weer vol preutschen moed, en 't ging van de Duitsche soldaten die nog siegreich konden zijn, en patati, patata!

— Ja, ja, zei de Vlaming, ze leven nog lijk die gans van over een paar weken, weet ge 't nog? Die sloeg ook « siegreich » met heuren hals, vijf minuten nadien was ze morsdood!

't Was gedaan met zwetsen.

H. P.

Een « Levensliedje ».

't Es den iesten kier,

't Es den laatsten kier

Nuut van m'n leven gienen Engelsman ne mier!

Hij ee me laten staan

Veur mee 'n andre mee te gaan,

't Es er mee gedaan!

A. R. Gehoord te Gent, 1945.

Mossels en friten op zijn Italiaansch!

— A propos, weet ge hoe dat ze nu « mossels en friten » in 't Italiaansch zeggen?

— Neen!?

— 't Is anders heel eenvoudig, 't heeft in al de gazetten gestaan : mussolini's met patatsies!

(Allusie op Mussolini en la Patatci, zijn vriendin).

J. V.

De Passieve Luchtbescherming.

Te Meenen sprak men onder den oorlog — reeds in 1940 — al spottend van « 't Luchtgeweirke » voor de Luchtafweer of Passieve Luchtbescherming : « Dat is er ook al eene van 't Luchtgeweirke! », zei men b.v.

V.

Britsche humor.

Er hebben langen tijd soldaten van de « Liberation Army » gelegerd in de geteisterde lokalen van het « Museum van Schoone Kunsten » in het Citadelpark te Gent.

Ook onder hen bestaat het gebruik muren en afsluitingen met inscripties te « vergieren ». Zoo werden de muren van het peristylum van 't Museum met vele sgraffito's bedekt, waaronder we 't volgende geestige releveerden.

Een fiere Canadees had er in reuzeletters, met een nationale variante op het bekend « Britannia rules the waves » (Britannia beheerscht de golven), op geschreven :

« Canada rules the waves

The Englander his wife. »

waarop een flegmatieke Engelschman het antwoord niet schuldig bleef en er triomfeerend aan toevoegde :

« Wifes are tougher than waves ».

(Vrouwen zijn taaier dan golven); zoo had hij weer de bovenhand!

J. V. Gent. 1944.